

6€ **EUSKAL HERRIKO**
85 ZENBAKIA 2015eko MAIATZA-EKAINA *Natura*

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA
POLITIKA ETA KULTURA SAILA

TXIMELETA TINTAROI TXIKIA

ESPAINIAKO TXIMELETA
DONTZEILA

TXIMELETA HARRITSUA

FIDIA TXIMELETA

APO-BELARRAREN
TXIMELETA DONTZEILA

EZAGUTU ITZAZU!

EUSKAL HERRIKO
EGUNEKO TXIMELETAK

EGUNEKO TXIMELETAK

ZOOLOGIA

ERREKETAKO NINFA TXIMELETA

ZUMARRETAKO TXIMELETA

VANESSA ATALANTA TXIMELETA

NAKAR-TXIMELETA

TXIMELETA SORGINA

ERDI DOLUZKO TXIMELETA HERDOILTSUA

EUSKAL HERRIKO
NATURA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO
Hezkuntza, Hizkuntza
Politika eta Kultura Saila

IRAUNGITZEKO ZORIAN DAUDEN ESPEZIEAK DEFENDATZEKO ELKARTEA
ZURE NATUR ETA ZOOLOGIA ALDIZKARIA

EHA-1996ko otsailak 7, asteazkena.
3/1996 DEKRETUA, urtarilaren 9koa, Elkarteak
herri-onurakoa dela aintzatesten duena.

AURKIBIDEA

Hamahirugarren urtea - 85.zk - 2015eko MAIATZA-EKAINA - 6€

EDITORIALA

Eguneko tximeletak intsekturik deigarrienak dira. Euskadin, zoritxarrez, gero eta gutxiago daude eta espezie hauek duten edertasuna naturan kontenplatzea gero eta zailagoa da.

Tximeleta hauek desagertu baino lehen, gure ingurunean oraindik aurkitu daitezkeen ninfalidoen espezieak ezaguratzeko ditugu ale honetan. Talde ugaria eta edertasun handikoa da.

Gure esku dago espezie hauen habitata babestea, gure ondare naturalaren parte izaten jarrai dezaten.

Fernando Pedro Pérez
(Zuzendaria)

Baso ninfa tximeleta.....	4
Erreketako ninfa tximeleta.....	5
Antiope tximeleta.....	6
Zumarretako tximeleta.....	7
Tximeleta tintaroia.....	8
Tximeleta tintaroi txikia.....	9
Pauma tximeleta.....	10
Vanessa atalanta tximeleta.....	11
Osin-tximeleta.....	12
Karduen vanessa tximeleta.....	13
Tximeleta C-zuria.....	14
Tximeleta proteoa.....	15
Pandora tximeleta.....	16
Nakar tximeleta.....	17
Adipe tximeleta.....	19
Niobe tximeleta.....	20
Sofia tximeleta.....	21
Tximeleta sorgina.....	22
Erramu-tximeleta txikia.....	23
Erramu tximeleta.....	24
Tximeleta perla gorrixka.....	25
Tximeleta perla gaztainkara.....	26
Tximeleta perla bioleta.....	27
Tximeleta lotsatia.....	30

Tximeleta dontzeila iluna.....	31
Iberiar tximeleta dontzeila.....	32
Iberiar tximeleta deione.....	33
Minerva tximeleta.....	34
Megera tximeleta.....	35
Tximeleta harritsua.....	36
Tximeleta bakanalea.....	37
Mendiko erdi doluzko tximeleta.....	38
Iparraldeko erdi dozulo tximeleta.....	39
Banda kurboko tximeleta.....	41
Banda belanduko tximeleta.....	42
Tximeleta satiro arrunta.....	43
Tximeleta satiro beltzarana.....	44
Fidia tximeleta.....	45
Ozelo urdinetako tximeleta.....	47
Orban arreatako tximeleta.....	49
Erebia euriale tximeleta.....	50
Erebia triaria tximeleta.....	51

EUSKAL HERRIKO
NATURA

Zuzendaria: Fernando Pedro Pérez.
Erredakziorua: Iñaki Landaluze.
Kolaboratzaileak: Nerea Urtaran, Miren Alustiza, Oskar Azkona, Fidel Korta.
Anaut Paterson, Jon Zubiri, Elena Azkarreta, Xabier Aramburu, Kepa Alustiza.
Argazkilari-taldea: Edurne Urkizu, Aitor Zubizarreta, Xabier Urreta, Izaskun Loidi.
Maketzailea: Elena Carriedo.
Legezko gordailua: BI-2452-02.
ISSN: 1695-4645 **Aleak:** 2.000

Erredakzioa:
Av. Madariaga, nº. 47-6º C - Esc.1 - 48014 BILBAO.
Tel: (94) 4 75 28 83. e-maila: adeve.2@euskalnet.net

Argitaratzailea:
Iraungitzeko Zorian Dauden Espezieak
Defendatzeko Elkarteak.

Naturaren Ahotsa Interneten zabaltzen da Euskomedia Fundazioaren bitartez, ADEVE eta EUSKO IKASKUNTZA-ren arteko hitzarmena dela eta **WWW.euskomedia.org/adeve**

HARPIDETZA-ORRIA

Urteko kuota: Hamabi ale urtean: 36 euro. TLF: 94 475 28 83

BASOKO NINFA TXIMELETA (*Limenitis camila*)

NOLA EZAGUTU? Basoko ninfa tximeleta lepidoptero ederra da eta ez du dimorfismo sexualik. Arrek eta emeek itxura berdina dute.

Bi sexuetan aurreko hegoen goiko aldea arre belzkara da eta bi hegoak orban zuriz osatutako erdiko zintak zeharkatzen ditu. Aipatu orbanak hondo ilunaren gainean nabarmentzen dira. Halaber, aurreko hegoetan puntu azpimarjinalen ilara bat du; atzekoetan, berriz, ilara bikoitza da.

Hegoen beheko aldea marroi horixka da eta goiko aurpegiko marrazki eta puntu berdina ditu, baina kasu honetan urdin grisaxkak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 26-30 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 50 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: basoko ninfak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke uztailean eta abuztuan. Estali ostean, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak eta landareen hostoen gainaldean itsasten dituzte. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Beldarrak berdeak dira eta arantza marroiak dituzte,

baita puntu zuriak ere. Bigarren belaunaldiko indibiduoek larba-egoeran hibernatzen dute. Udaberrian lozorrotik esnatzen dira, elikatu eta azkar-azkar hazten dira. Azkenik, krisalida eratzen dute. Beldarrek krisalida eratzen dutenean, berde gaztainakara da. Elikadura-landareen hostoetako zurtoinetatik kremaste-

rraren bidez (atzeko aldea) zintzilikatuta gelditzen dira. **ELIKADURA:** beldarrek, nagusiki, lonizerak jaten dituzte. **HABITATA:** zelaie heze eta loretsuetan bizi da, baita basomuga itzaltsuetan ere, itsas mailatik 1.000 metrora. **BANAKETA:** banaketa-eremua oso zabala da. Europaren erdi eta hegoaldean iparraldean 56º-raino irits daiteke. Halaber, Asian agertzen da Amur herrialderaino, Txinaraino eta Japoiniaraino. Iberiar penintsulan gerrikoz abalean agertzen da, Galiziatik Kataluniaraino. Euskal Herrian espezie urria da. Dena den, Araban eta Nafarroan Bizkaian eta Gipuzkoan baino ugariagoa da.

ERREKETAKO NINFA TXIMELETA (*Limenitis reducta*)

NOLA EZAGUTU? Erreketako ninfa tximeleta zuri-beltz handia da eta ez du dimorfismo sexualik. Bi sexuetan, bai aurreko hegoen, bai atzeko hegoen goiko aldea beltz urdinxka da eta orban zuri handiak ditu. Atzeko hegoetan disko-banda ikus daiteke. Bi hegoetan, berriz, zona azpimarjinalen urdinez inguratutako tanto beltzen lerroa aurkitzen da.

Hegoen beheko aldea marroi ilun gorrixka da eta oinarrian banda gris urdinxka du. Halaber, atzeko hegoetan tantotxo beltz azpimarjinalak ikus daitezke.

TAMAINA: aurreko hegoek 23-27 milimetro neurtzen dituzte eta hego-luzera 48 eta 58 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: erreketako ninfak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke ekainean eta uztailean. Estali ostean, emeek banan-banan edo multzo txikietan bilduta jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoetan artean. Ondoren, beldarrak landare horiek berak erabiliko ditu elikatzeko. Negua beldar-egoeran igarotzen dute, hostoaren barruan babestuak. Hostoa zeta-hariarekin kiribiltzen dute eta, ondoren, elikadura-landarearen zurtoinean finka-

tzen dira. Udaberria iristen denean, kapulua uzten dute eta elikatzen hasten dira garapena osatu eta krisalida eratu arte. Krisalida elikadura-landarearen adar batean zintzilikatzen dute. Ilunak dira eta oso erraz bereiz daitezke, toraxaren eta abdomenaren artean kreta nabarmena baitute. **ELIKADURA:** beldarrek sasiak (*Lonicera etrusca*) eta generoko beste espezieak jaten dituzte.

HABITATA: larre hezeetan eta sastraka duten baso argietan bizi da, itsas mailatik 2.000 metrora.

BANAKETA: Europaren hegoaldean eta erdian banatuta dago. Asiatik Siriarraino, Kaukasoraino, Iraneraino eta Irakeraino hedatu daiteke.

Euskal Herrian espezie urria da. Dena den, Araban eta Nafarroan Bizkaian eta Gipuzkoan baino ugariagoa da.

ANTIOPE TXIMELETA

(*Nymphalis antiopa*)

NOLA EZAGUTU? Antiope tximeleta ederra da eta ez du dimorfismo sexualik. Arrek eta emeek antzeko itxura dute.

Bi sexuetan aurreko hegoen goiko aldea purpura iluna da eta ertzak inguratzen banda hori-krema zabala dute. Hibernatu ondoren, banda hori zuri bihurtzen da. Ildo horri jarraiki, espezieko indibiduoak (bai arrak, bai emeak) negua iristean hil ordeztu, babes lehorrak bilatzen dituzte. Bertan gorde eta hibernatzen dute udaberrira arte.

Hegoen beheko aldea marroi oso iluna da eta bi hegoetan banda zabal marjinal argia du.

TAMAINA: aurreko hegoek 30-34 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 60 eta 65 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: antiope tximeleta tximeleta hibernatzailea da eta negua zuhaitzetako zurtoinen azalaren eta hutsuneen artean babestua pasatzen du. Gainera, honako babesguneak bilatzen ditu: arroken artean irekitzen diren zuloak eta mendiko baserrietako teilatuak eta lastategiak. Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen da eta zuloak uzten ditu udaberriko lehenengo loreekin elikatzeko. Negua igaro ostean, emeek arrautzak multzoetan jartzen

dituzte. Multzo bakoitzean laurogeita hamar ehun arrautza izan daitezke. Horiek zuhaitzen adarren artean jartzen dituzte. Ondoren, zuhaitz horiek berak beldarraren elikagaia izango dira. Emeek arrautzak jartzen dituztenean, beren bizitza amaitzen da. Beldarrak beltzak dira eta orban gorrixkak dituzte sakabanatuta. Azkeneko muda egiten dutenean, sakabanatu egiten dira. Krisalida eratzeko tokia bilatu behar dute. Toki aproposena, normalean, sahatsen adarren artean izaten da. Horretarako, kremastera erabiliz zintzilikatzen da, saguzarra izango balitz bezala. Lepidoptero honek belaunaldi bakarra du urtean.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiko, sahatsen hostoak jaten dituzte; hala ere, makalarenak, burzuntzarenak, urkiarenak eta zumarrarenak ez dituzte baztertzen ere.

HABITATA: Antiope tximeleta eguzkia hartzen ikus daiteke, baita azkar-azkar hegan eta altuera txikian planeatzen. Hori guztia landareak ugariak diren tokietan edo urbilguetatik hurbil egiten du. Halaber, baso-soilguneetan eta bideetan aurki daiteke. Altitudea itsas mailatik 2.000 metrora hedatzen da.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da eta ia Europa guztian hedatzen da. Eskandinaviaren iparralderaino irits daiteke eta Asia epelean zabal daiteke. Halaber, Kanadaraino eta Estatu Batuetaraino irits daiteke. Iberiar penintsulan kantabriar erlaitzean hedatzen da.

ZUMARRETAKO TXIMELETA

(*Nymphalis polychloros*)

NOLA

EZAGUTU?

Zumarretako tximeleta zuhaixka- eta zuhaitz-zoneta-ko lepidoptero tipikoa da eta ez du dimorfismo sexualik.

Aurreko hegoen goiko aldea marroi laranja da eta orban beltz handiak ditu sakabanatuta. Ertz marjinal beltzak ditu. Irudi horiek bi hegoetan errepikatzen dira. Aurrekoek zenbait orban argi dituzte; atzekoetan, berriz, orbanak urdinak dira.

Hegoen beheko aldea oinarrian eta zona diskalean marroi iluna da. Banda zabal argiagoa du eta zinta marjinal irregularrak ditu. Horiek urdin ilunak dira.

Bi sexuetan, palpoak eta hankak estaltzen dituzten ileak marroi oso ilunak edo beltzak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 25-32 milimetro bitartean neurtzen dute eta hego-luzera 55 eta 70 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: zumarretako tximeleta, antiopea bezala, lepidoptero hibernatzailea da. Zuhaitzetako zurtoinen azal eta hutsuneetan eta arroken artean irekitzen diren zuloetan babesten da neguan eta udaberria iristen

denean, lozorrotik esnatzen da, zuloak uzten ditu eta udaberriko lehenengo loreez elikatzen da.

Negua igaro ostean, emeek arrautza-multzoak jartzen dituzte. Bakoitzean laurogeita hamar edo ehun arrautza agertzen dira. Horiek zuhaitzen adarretan aurki daitezke eta, ondoren, beldarraren elikagaia izango dira. Emeak arrautzak jartzen dituenean, bizitzaren amaierara iristen da.

Espezie honek belaunaldi bakarra du urtean.

Beldarraren gorputza estaltzen tuberkulu okreen zenbait ilara elkartzen dira. Taldekoiak dira eta lehenengo estadioetan zeta-geruza finez babesten dira. Batzuetan elikadurazuhaitzen gainean izurrite txikiak era ditzakete.

Krisalida eratzeko orduan, arroketo, horma zamarretako eta zuhaitz-adarretako hutsuneak bilatzen dituzte. Bertan itsasten dira eta kremasteretik zintzilikatzen dira. Sarritan, Apanteles generoko liztorrak parasitatzen ditu.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, zumarren, sahatsen, elorri zurien, aranondoen, makalen,otsalizarraren (*Sorbus aucuparia*), almen-drondoaren eta sagarrondo basatiaren hostoak jaten dituzte.

HABITATA: baso argietan eta zuhaixka-guneetan bizi da, itsas mailatik 1.800 metrora.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da. Europaren erdialdean eta hegoaldean banatzen da, Kaukasoraino, Siberiaren mendebalderaino eta Asia Txikiraino. Himalaiaren katean ikus daiteke. Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko. Tunez eta Aljeria) eta Mediterraneoko uharteetan agertzen da. Iberiar penintsula osoan hedatzen da, Euskal Herrian bezala. Bertan biotopo egoki guztietan eta lurralde guztietan aurkitzen da.

TXIMELETA TINTAROIA

(*Apaturia iris*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta tintaroiak dimorfismo sexual nabarmena du. Arren kasuan, hegoen goiko aldea belzkara da eta iridiszentzia urdinak ditu, baita orban zuriak ere aurreko eta atzeko hegoetan. Halaber, atzeko hegoetan orban beltz txikia ikus daiteke hego bakoitzaren oinarrian.

Emeen kasuan, hegoen aurrealde marroi grisaxka da, baina arraren aldean, ez du iridiszentzia urdinik eta orban zuriak handiagoak dira.

Tximeleta honen hegoen beheko aldeari erreparatzen badiogu, bi sexueta berdina da. Tonu nabar gaztainakarak, gris oliba keta belzkarak ditu. Halaber, aurreko hegoetan bi ozelo handi ikus daitezke laranja inguratuta eta beste bi atzekoetan. Atezkoak txikiagoak dira eta nini urdina dute.

TAMAINA: tximeleta handia da; aurreko hegoek 31-37 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 65 eta 75 mm bitartean dago.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean.

Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeak banan-banan jartzen ditu arrautzak zuhaitzetako hostoen gainaldean. Ondoren, beldarrak zuhaitz hori elikatzeke erabiliko du. Beldarrek negua fase horretan igarotzen dute eta zeta-hariarekin kiribildu ostean, hostoan babesten da. Horretarako, alde zuriatik adar batean edo zuhaitzen azalaren pitzadura artean finkatu du. Beldarrak berde biziak dira eta tanto zuriak dituzte. Era berean, buruan bi apendizak ikus daitezke.

Udaberria iristen denean, neguko babesgunetik irteten da eta elikatzeari ekiten dio. Aste batzuen buruan krisalidak eratzen dituzte eta zuhaitzen adarretan zintzilikatzen dira kremasterren bidez. Krisalida berdea da eta landaretzaren artean oharkabean pasatzen da, hostoaren itxura baitu.

ELIKADURA: larbek zahatsak, zume jatorrak, haltzak eta makalak jaten dituzte.

HABITATA: zuhaitzen adaburuen inguruan bizi da, baso heze hostogalkorretan, itsas mailatik 1.500 metrora.

Egun beroetan zoru hezeetan ikus daiteke.

BANAKETA: Europaren erdialdean eta iparraldean banatzen da, gutxi gorabehera iparraldetik 60º-ra. Errusiaraino iristen da, baita Asiaren bidez Txinaraino ere.

Iberiar penintsulan kantabriar mendilerroko, Guadarramako mendilerroko eta Kataluniako basoetan agertzen da.

Euskal Herrian espezie urria da.

TXIMELETA TINTAROI TXIKIA

(*Apaturia ilia*)

NOLA EZAGUTU?

Tximeleta tintaroi txikia tintaroi baina pixka bat txikiagoa da eta dimorfismo sexual nabarmena du. Arren kasuan, aurreko hegoen goiko aldea beltza da eta disko orbanak nahiz disko ostekoak zuriak dira. Atezko hegoek, berriz, zinta diskala dute eta bakoitzaren oinarrian orban beltz txikia laranja inguratuta agertzen da.

Emeen kasuan, aurrealde marroi grisaxka da, baina ez du iridiszentzia urdinik arren kasuan bezala.

Tximeleta honen beheko aldeari erreparatzen badiogu, bi sexueta berdina da. Marroi grisaxka da eta marrazki lausotuak ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 32-35 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 55 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeak banan-banan jartzen dituzte arrautzak zuhaitzetako hostoen gainaldean. Ondoren, beldarrak hosto horiek elikatzeke erabiliko ditu. Negua hostoaren babesean beldar-egoran pasatzen du. Horretarako, lehenik eta behin, hostoa adarrean edo zuhaitzaren azalaren pitzaduren artean finkatzen du eta zeta-hariz kiribiltzen du.

Udaberria iristen denean, neguko babesgunetik ateratzen da eta elikatzeari ekiten dio. Krisalida eratzen da zuhaitzeko adarretik kremasterren bidez finkatuta.

ELIKADURA: larbek, nagusiki, makalak (*Populus tremula* eta *Populus nigra*) jaten dituzte, baita zume jatorrak, zahatsak eta haltzak ere.

HABITATA: baso heze hostogalkorretan, ibarbasoetan bizi da, itsas mailatik 1.000 metrora.

Egun beroetan zoru hezeetan ibiltzen dira.

BANAKETA: Europa osoan, Europaren erdialdean eta hegoaldean (Frantzia, Belgika, Suitza), banatzen da eta Uralen bidez Asiaren mendebaldean iristen da. Bitxia da Alemaniaren hegoaldean, Ingalaterran eta Mediterraneoan uharteetan. Euskal Herrian espezie puntuala da eta, gainera, oso urria da.

PAUMA TXIMELETA (*Inachis io*)

NOLA EZAGUTU? Pauma tximeleta ez du dimorfismo sexualik, baina ohiz emeak arrak baino handiagoak dira.

Bi sexueta hegoen goiko aldea gorria da eta lau ozelo handi (hego bakoitzean bana) urdin ditu zuriz inguratuta. Begi handien txura du. Hegoen aurrealdea belzkara da. Beraz, intsektuak hegoak tolestatzeko dituenean, guztiz oharkabea pasatzen da.

TAMAINA: aurreko hegoek 27-29 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 55 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: pauma tximeleta lepidoptero hibernatzailea da. Negua egoera helduan igarotzen du zuhaitzaren zurtoineko azalean eta hutsunean babestua. Halaber, baserrietako teilatueta edo arroken artean irekitzen diren zuloetan aurki daiteke. Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen da eta babeslekua uzten du udaberriko lehenengo loreez elikatzeke.

Negua igaro ostean, ugalketa gertatzen da eta emeek arrautzak laurogeita hamar edo ehuneko multzoetan jartzen dituzte osinen hosto eta zurtoinen artean. Ondoren, beldarrak osin horiek elikatzeke erabiliko ditu. Emeak arrautzak jartzen dituenean, hil egiten da. Beldarra beltz bizia da. Bizitzaren lehenengo faseetan

zeta-hari finen babesten da. Bere bizitza taldekoa da krisalida eratzen duenera arte. Kremasterraren bidez zuhaitzen adarretan, hormen irtenguneetan eta abarretan zintzilik dirau.

Espezieak belaunaldi bakarra du urtean eta uztailetik irailera arte hegan egiten du.

ELIKADURA: beldarrek osinak jaten dituzte, nagusiki, *Urtica urens* eta *Urtica dioica*, baita lupulua (*Humus lupulus*) ere, osinak falta direnean.

HABITATA: landa eta mendoitzetan bizi da, osinak ugaririk baitira, itsas mailatik 2.000 metroraio.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da eta Europan iparraldetik gutxi gorabehera 60º-raino eratzen da. Halaber, Asia hezerraino iristen da eta, hala, Japonian ikus daiteke.

Euskal Herrian espezie ugaria da eta lurralde guztietan ikus daiteke.

VANESSA ATALANTA TXIMELETA (*Vanessa atalanta*)

NOLA EZAGUTU? Vanessa atalanta tximeleta emigrantea da eta hegan egiteko ahalmen handia du. Ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexueta hegoen goiko aldea beltza da eta aurreko hegoen erdia zeharkatzen banda gorri edo laranja du. Halaber, zenbait orban agertzen dira. Atzeko hegoak beltzak dira eta banda marjinal zabal eta laranja dute. Bandan puntu beltzak agertzen dira eta angelu analean beltzez inguratuta orban urdina ikus daiteke.

Hegoen beheko aldeari erreparatuz gero, atzekoak marroi ilunak dira eta orban difuminatu urdinak dituzte. Aurrekoek, berriz, banda gorri laranja dute, baita orban urdin eta zuriak ere.

TAMAINA: aurreko hegoek 28-31 milimetro neurtzen dituzte eta hego-luzera 50 eta 65 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: Vanessa atalanta lepidoptero hibernatzailea da. Negua egoera helduan igarotzen du eta zuhaitz zaharren zurtoinen azalean edo hutsuneetan babesten da. Halaber, baserrietako teilatueta edo arroken artean irekitzen diren hutsuneetan ikus daiteke. Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen da eta babeslekuak uzten ditu elikatzeke, estaltzeko eta arrautzak jartzeko. Emea funtzioa bete ostean, hil egiten da.

Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak osinen hostoen eta zurtoinen gainaldean. Ondoren, beldarrek osinak elikatzeke erabiliko dituzte.

Beldarrak bakartiak dira eta landareetako hostoen barruan babesten dira. Horretarako, ertzak zeta-hariekin elkartzen dituzte eta bakarrik elikatzeke irteten dira.

Kolorea aldakorra da: indibiduo batzuk argiak dira; besteak, berriz, ilunak.

Krisalida eratu eta intsektu heldua eratzeko ordua iristen zaienean, indibiduo

askok elikadura-landarearen babeslekuan egiten dute; beste batzuek, berriz, irtene hurbilak bilatzen dituzte.

Espezie honek bi belaunaldi ditu urtean. Lehen belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik

uztailera; bigarrenekoek, berriz, abuztuan eta irailean egiten dute. Europaren hegoaldean (hala nola Euskal Herrian) hibernatzen aritu diren indibiduoak udaberriaren hasieran agertzen dira, hain zuzen ere, apirilean. Eguraldia beroa izanez gero, martxoan ere ager daitezke.

ELIKADURA: beldarrek osinak jaten dituzte, nagusiki,

Urtica urens eta *Urtica dioica*, baita lupulua (*Humus lupulus*) ere, eta batzuetan sahasa eta kardueren espezieak, osinak urriak direnean.

HABITATA: zelai loretsuetan eta lorategietan bizi da, itsas mailatik 1.800 metroraio.

Fruitu oso helduen zukuek tximeleta erakartzen dute.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da, batzuetan iparralderantz bidaia luzeak egiten baitituzte.

Iberiar penintsulako herrialde guztietan, Azoreetan, Balearretan eta Kanarietan arrunta da. Bitxia da, berriz, Afrikaren iparraldean.

Europan iparraldetik gutxi gorabehera 62º-raino iristen da eta Asian, Siberian eta Ipar Amerikan zehar hedatzen da Guatemalaraino.

Euskal Herrian espezia arrunta da eta lurralde guztietan ikus daiteke.

OSIN-TXIMELETA

(*Algaia urticae*)

NOLA EZAGUTU? osin-tximeleta lepidoptero ederra da eta arrek nahiz emeek itxura bera dute, hau da, ez da dimorfismo sexualik agertzen.

Bi sexuetan aurreko hegoen goiko aldea gorri laranja da eta orban handi eta beltzak ditu sakabanatuta. Goiko muturretik oso hurbil orban zuria du. Atzeko hegoen goiko aldea gorri laranja da, zenbait puntu urdin ditu eta horiek inguratzen beltza agertzen da hegoen muturrean.

Hegoen beheko aldea, berriz, belz-kara da. Zona horixka du, baita sigisaga zeharkatzen lerro iluna ere.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 25 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 45 eta 55 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: osin-tximeleta hibernatzailea da. Indibiduo helduak erdi lozorroan babesten dira zuhaitzen zurtoinetako azaletan edo hutsuneetan, baserrietako teilatueta edo arroken artean irekitzen diren zuloetan. Martxoko eta apirileko lehenengo egun eguzkitsuetan lozorrotik esnatzen dira eta babeslekua uzten dute elikatzeko, estaltzeko eta arrautzak jartzeko. Emeak funtzio horiek guztiak beste ostean, hil egiten dira. Emeek arrautzak taldeetan jartzen dituzte. Talde bakoitzean arrautza asko daude eta osinen hostoen azpialdean kokatzen dira. Ondoren, hosto horiek beldarraren elikagaia izan-

go dira. Beldarrak taldekoiak dira eta lehenengo mudetan zeta-geruzaz babesten dira. Krisalida eratu eta indibiduo heldu bihurtzeko orduan iristen zaienean, kremasterraren bidez zeta-harietara eusten dira. Horretarako, hariak aldezturik finkatzen dituzte, bai hostoen azpialdean, bai osinen zurtoinetan, bai horma zahar erdi eraitsetan.

Espezia honek bi belaunaldi ditu urtean Europaren hegoaldean (iparraldean bakarra). Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegaz daitezke maiatzaren eta ekainaren; bigarrenekoak, berriz, uztailaren eta abuztuaren.

ELIKADURA: beldarrak osinak jaten dituzte, bereziki, *Urtica urens* eta *Urtica dioica* espezieak. Hosto guztiak irents ditzakete.

HABITATA: zelai hezeetan bizi da, osinak ugariak baitira. Horiek itsas mailatik 2.000 metroraio hedatzen dira.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da. Europa guztian zehar barreiatzen da iparraldeko lurmuturreraino. Errusia eta Liberiaren zehar banatzen da eta Ozeano Bareko kostaldeetaraino irits daiteke. Bertan Buril eta Sajalin uharteak kolonizatu ditu. Atlantikoko uharteetan eta Afrikaren iparraldean, berriz, ez da aurkitzen. Euskal Herrian espezia arrunta da eta lurralde guztietan aurkitzen da.

KARDUEN VANESSA TXIMELETA

(*Cynthia cardui*)

NOLA EZAGUTU? Karduen Vanessa tximeleta espezie kosmopolita da eta ia planeta osoan agertzen da, Poloetan, Australian eta Zeelanda Berrian izan ezik. Ninfalido gehienak bezala, oso ederra eta koloretsua da. Arrek eta emeek itxura bera dute. Bi sexuetan aurreko hegoen goiko aldea arrosa beixa da eta goiko muturrean orban zuri txikiak ditu. Atzeko hegoetan, berriz, disko osteko puntu beltz txikiak ditu.

Aurreko hegoen beheko aldea arrosa da ere; atzeko hegoak, berriz, beixak dira eta, gainera, ozelo txiki-txiki asko ditu. Horiz eraztundunak daude.

TAMAINA: aurreko hegoek 27 eta 29 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 29 eta 31 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: karduen Vanessa hibernatzailea da. Indibiduo helduak neguan erdi lozorroan babesten dira zuhaitzetako enborren azalen edo hutsuneen artean, baita arroken arteko zuloetan ere. Europar bizi diren indibiduoek negu hotzetan ez dute bizirik irauten; dena den, Euskal Herrian urteak aldekoak direnean, nahiz eta neguak hotzak izan bizirik dira. Hala gertatuz gero, martxoan eta apirilean egunak eguzkitsuak direnean, lozorrotik

esnatzen dira eta babeslekuak uzten dituzte elikatzeko, estaltzeko eta arrautzak jartzeko. Emeek arrautzak landareen hostoetan eta zurtoinetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatzeko erabiliko ditu. Beldarrak hostoak babeslekutzat erabiltzen dituzte. Horretarako, aldezturik zeta-hari finen bidez ertzetatik elkartzen dituzte eta hostoak bakarrik elikatzeko uzten

dituzte. Itxura polimorfoa da: batzuk oso argiak dira; beste batzuk, berriz, oso ilunak.

Urte koloreko krisalida ederrak eratzen dituzte elikaduraren landareen hostoaren azpialdean. Bestela, beldarraren bizitza igaro den hosto bilduetan eratzen dira.

Espezia honek Euskal Herrian bi belaunaldi ditu urtean; bat, berriz, Europaren iparraldean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegaz daitezke maiatzetik uztailera; bigarrenengoak, berriz, abuztutik urrira bitartean egiten dute.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki *Urtica urens* eta *Urtica dioica* espezieetako osinak jaten dituzte, baita kardua, lapa-belarra, alkatxofa eta kardua (*Cirsium arvense*) ere.

HABITATA: zelai heze eta loretsuetan bizi da, itsas mailatik 2.000 metroraio.

BANAKETA: lur osoan banatzen da poloetan, Australian eta Zeelanda Berrian izan ezik. Migrazioa ahalmen handia du, hegaldi azkarra baitu. Espezia honek Afrikaren iparraldetik Europarantz migratzen du. Bide horretan iberiar penintsula zeharkatzen du eta Islandiaraino iristen da.

Euskal Herrian espezia arrunta da eta lurralde guztietan aurki daiteke.

TXIMELETA C-ZURIA (*Pligonia C-album*)

NOLA EZAGUTU?

Tximeleta C-zuriak ez du dimorfismo sexualik eta hegoen itxurarengatik oso erraz identifika daiteke. Ildo horri jarraiki, bere ertzak bihurriak dira eta, itxuraz, puskatuta daude. Bi sexuetan hegoen goiko aldea marroi laranja da eta orban ilun ugari ditu saka-banatura. Beheko aldea, berriz, grisa edo arre horixka da eta "C" formarekin orban zuria du atzeko hegoen zona diskalean. Horrek ematen dio izen zientifikoa.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 24 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 41 eta 55 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezie hone-tako indibiduo helduak hibernatzaileak dira. Udazkeneko egun hotzak iristen direnean, zuhaitze-tako zurtoinen hutsuneen edo azalen artean babesten dira; bestela, arroken artean zuloak bilatzen dituzte. Martxoaren hasieran, udaberria hasi berria denean, egun eguzkitsuetan lozorrotik irteten dira eta hegaldiei ekiten diete, nahiz eta gero desagertu.

Emeek batzuetan banan-banan eta besteetan multzo txikietan jartzen dituzte arrautzak landareen hostoen artean. Ondoren, beldarrak hosto horiek elikatze-ko erabiliko ditu. Beldarrek bizkaraldean orban zuria handia dute. Horren gainean kolore berdineko arantzak agertzen dira.

Udaberriko errunaldi berdinetik beldar batzuk elikatu eta oso azkar hazten dira eta bigarren belaunaldia sortzen dute udararen amaieran edo udazkenaren hasieran. Beste batzuk, berriz, motelago garatzen dira eta belaunaldi bakarra sortzen dute urtean. Beldarrek krisalida ederrak eratzen dituzte eta elikadura-landareen adarretatik zintzilikatzen dira kremasterraren bidez.

Espezie honek bi belaunaldi ditu urtean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailan; bigarren-eko, berriz, abuztuan eta irailean egiten dute.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, *Urtica urens* eta *Urtica dioica* espezieetako osinak jaten dituzte, baita zumarrak, arteak, elorri beltzak, lupuluak, hurritzak eta anderemahatsak ere.

HABITATA: zelai loretsuetan, lorategietan eta basoetako ertzetan bizi da, betiere altitude txikietan. Hala ere, 1.800-2.000 metrora irits daiteke.

BANAKETA: Europan banatzen da, iparraldetik gutxi gorabehera 6º-raino. Asiaraino eta Japoniaraino irits daiteke.

Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria eta Tunez) eta Mediterraneoko uharte handietan agertzen da.

Euskal Herrian espezie hedatua da, baina urria, bereziki, Bizkaian eta Gipuzkoan.

TXIMELETA PROTEOA (*Araschnia levana*)

NOLA EZAGUTU?

Tximeleta proteoa lepidoptero bitxia da eta urte-sasoia-aren arabera, dimorfismo handia du. Ildo horri jarraiki, lehen belaunaldiko indibidu-ek, bai arrek, bai emeek -oso antzekoak- eta bigarrenekoek kolore desberdina dute.

Urtean lehenengo belaunaldiko indibiduo hegadunek apirilean eta maiatzean hegan egiten dute eta hegoen goiko aldea arre horixka da. Aurreko hegoetan orban zuria txikitxikiak ditu; bi hegoen oinarrian, berriz, orban beltz irregularrak agertzen dira.

Lehenengo indibiduo horiei dagokienez, hegoen beheko aldeak orban marroi gorrixkak ditu eta zainak nahiz zeharkako marrak zuria horixkak dira. Lehenengo indibiduoen itxurari eta formari forma lebona deritza; bigarren-eko formari, berriz, forma prorsa esaten zaio. Hala deskribatu zituen Linneok.

Indibiduo horiek bi hegoetan goiko aldea beltza dute eta

disco-banda hori argia edo zurixka dute. Beheko aldeak, berriz, orban marroi gorrixkak ditu, baita disco-banda ikusgarria ere bi hegoetan.

TAMAINA: aurreko hegoek 16 eta 19 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 33 eta 40 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: emeek arrautzak bata bestearen gainean jartzen dituzte eta 12 arrautze-tako multzoak egiten dituzte osinen zurtoin eta hostoetan gainjarriak. Beldarrak hosto-ak elikatze-ko erabiliko ditu.

Krisalidak eratu ostean, osi-nen zurtoinetatik kremasterraren bidez zintzilikatzen dira eta negua egoera horretan igarotzen dute. Beraz, indibiduo helduen eklosioa ez da udaberri-raino gertatzen.

ELIKADURA: beldarrek osinak (*Urtica urens* eta *Urtica dioica*) jaten dituzte.

HABITATA: basoen soilguneetan eta ur-ibilguetatik hurbil dauden basoetan bizi da, oso altitude baxuan. Hala ere, 900-1.000 metrora irits daiteke.

BANAKETA: Europaren erdialdean eta ekialdean bizi da, Baltikoko kostalderaino. Halaber, iberiar penintsularen iparraldean ikus daiteke. Asian banatzen da eta Japoniaraino iristen da.

Euskal Herrian oso espezie urria da eta bakarrik Arabako eta Gipuzkoako toki zeha-tzetan aurkitzen da. Nafarroan pixka bat ugariagoa da.

PANDORA TXIMELETA (*Pandoriana pandora*)

NOLA EZAGUTU? Pandora tximeleta gure basoetan lepidoptero arrunta da eta dimorfismo arina du.

Arren kasuan, hegoen goiko aldea urdin arre horixka da eta atzeko hegoetan tonu berdexkak ditu. Aurrekoak, berriz, bi edo hiru zain oso nabarmenak dituzte. Emeak hori ilunagoak dira, berdexkagoak, eta bi hegoetan orban beltzak biziagoak dira. Halaber, arrak baino handiagoak dira.

Bi sexuetan hegoen beheko aldea antzekoa da. Aurreko hegoak gorrikkak dira eta tanto beltz ugari dituzte sakabanatuta. Hegoen goiko muturrean eremu zabala berdea da. Atzeko hegoak berde distiratsuak dira eta zilarrezko marra ugari dituzte. Emean arrear baino nabarmenagoak dira.

Bai arrek, bai emeek hegoen beheko aldean zilarrezko puntu ugari dituzte, ohiz marroiz inguratuak.

TAMAINA: aurreko hegoek 32 eta 40 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 55 eta 70 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: Pandora tximeletak hegan egiteko ahalmen handia du.

Emeek arrautzak landareen hostoen artean jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarrak ilunak dira eta negua hibernatzen igarotzen dute. Udaberria iristen denean, berriz elikatzen hasten dira garapena osatu eta krisalida eratzeko. Krisalida kremasterraren bidez finkatzen da elikadura-landarearen adarretara edo hurbil dauden zuhaitzen zurtoinetara.

Espezie honek belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainetik abuztura bitartean.

ELIKADURA: beldarrak, nagusiki, pentsamenduak (*Viola odorata*, *Viola alba* eta beste espezieak) jaten ditu.

HABITATA: loreak ugariak diren zelaietan bizi da, baita larre irekietan ere horiek laharrek eta karduak badituzte. Bi landare horien polenaz elikatzen dira indibiduo helduak. Habitat horiek itsas mailatik 1.800 metrora hedatzen dira.

BANAKETA: banaketa-eremua Europaren hegoaldean (iberiar penintsula, Frantzia, Italia, Grezia, Balkanak) hedatzen da eta Kaukasoraino, Iraneraino, Asiaren erdiraino eta Himalaiaren mendebalderaino iristen da.

Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria, Tunez), Kanariar uharteetan, Balearretan, Kretan eta Sizilian aurki daiteke. Korsikan eta Sardinian bitxia da.

NAKAR-TXIMELETA (*Argynnis paphia*)

NOLA EZAGUTU? Nakar-tximeleta lepidoptero eder eta handia da eta dimorfismo sexual nabarmena du.

Arren kasuan, hegoen goiko aldea laranja edo hori gorrixa da eta tanto nahiz ildaska beltz ugari ditu sakabanatuta. Emeen kasuan, hegoak ilunagoak dira eta orban nahiz ildaska beltzak handiagoak dira. Zenbait emek tonu gris berdexka iluna du eta horiei "valesinak" (forma valesina) deritze.

Arren kasuan, aurreko hegoen beheko aldea marroi horixka argia da; atzekoak, berriz, berdexkak dira eta zilarrezko zerrendak dituzte. Hegoen atzealde emeetan eta arretan antzekoa da, hala ere, tonuak biziagoak dira.

TAMAINA: nakar-tximeletak handienetakoa da. Aurreko hegoek 27 eta 35 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 55 eta 72 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: nakar-tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailan eta abuztuan.

Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak zuhaitzen azaletan irekitzen diren zirrikietan. Koriona jandakoan,

jaio ziren zurtoinean hibernatzen dute udaberria iritsi arte. Orduan, lurzoruraino jaisten dira eta pentsamenduak biltzen dituzte elikatzeke.

Beldarrak beltzak dira eta bizkarrean zinta horia dute. Hori zerrenda txiki beltzetan adarkatzen da. Aldeetan puntu horixka ugari dituzte; bien bitartean, gorputzaren lehenengo segmentuan arantza luzeak dituzte.

Krisalidak eratzen dituzte eta landareetan kremasterretik zintzilikatzen dira.

ELIKADURA: beldarrak pentsamenduak (*Viola arvensis*, *Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) jaten ditu.

HABITATA: basoen soilguneetan eta mugetan bizi da, baita zelai eguzkitsuetan eta toki menditsuetan ere, haritzak eta laharrek ugariak badira. Habitat horiek itsas mailatik 1.500 metrora banatzen dira.

BANAKETA: ia Europa guztian banatzen da iparraldetik 63 graduraino. Halaber, Asia zeharkatuz Japoniaraino iritsi daiteke. Era berean, Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria) aurki daiteke. Euskal Herrian ohiko espeziea da eta lurralde guztietan agertzen da.

ZILARREZKO TANTODUN TXIMELETA

(*Mesoacidalia aglaja*)

NOLA EZAGUTU? Zilarreko tantodun tximeletak dimorfismo sexual arina du.

Arren kasuan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta beltzez inguratu-ta dago. Puntu beltz ugari ditu saka-banatuta. Emearen kasuan, horixka da, argiagoa eta oinarrian tonu berdexka du.

Bi sexuetan aurreko hegoen beheko aldea crema da; atzeko-etan, berriz, berdexka. Zilarrezko tanto handiak ditu, baita disko osteko banda horixka ere.

TAMAINA: aurreko hegoek 24 eta 29 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 50 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: zilarrezko tantodun tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailean.

Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak hostoen eta zurtoinen artean. Ondoren, beldarrak hosto eta zurtoin horiek elikatzeko erabiliko ditu. Koriona jan ostean, landarearen zurtoinean jaiotzen dira eta hibernatzen dute udaberria iritsi arte. Orduan, lozorrotik esnatzen dira eta elikatzeari ekiten diote. Gaez egiten dute, egunez elikadura-landaretik urrun ezkutatzen baitira. Hala etsaietatik babesten dira. Tximeleta honen beldarrak ilunak dira eta bizkarrean bi zinta zuri paralelo dituzte. Alboetan puntu gorri ugari eta orban beltz txikiak agertzen dira. Defentsarako arantzak beltzak dira.

Krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, hostoen artean bilte-giratzten dira eta kremasterra-ren bidez landarearen zurtoine-an itsasten dira.

ELIKADURA: beldarrek pentsamenduak (*Viola arvensis*, *Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) jaten dituzte.

HABITATA: basoen soilgunee-tan eta mugetan bizi da, baita zelai eguzkitsuetan eta toki menditsuetan ere, itsas mailatik 2.000 metroraio.

Tximeletak argiaren eta itzalaren arteko aldea gustuko du.

BANAKETA: banaketa-eremua ia Europa guztian eta Marokon hedatzen da. Asian zehar Japoniaraino eta Txinaraino iristen da.

Euskal Herrian lurralde guztietan agertzen da, nahiz eta ugaria ez izan.

ADIPE TXIMELETA

(*Fabriciana addipe*)

NOLA EZAGUTU? Adipe tximeleta eta zilarrezko tantodun tximeleta antzekoak dira. Halaber, dimorfismo sexuala ez da oso nabarmena.

Arren kasuan, hegoen goiko aldea hori gorrixka bizia da eta disko osteko puntu beltz ugari ditu saka-banatuta. Emearen kasuan, horixka eta argiagoa da.

Tantodun tximeletatik bereizteko, adipe tximeletak tanto beltz handiagoak ditu. Gainera, aurreko hegoek angelu handiagoak dituzte eta ez daude beltzez inguratuta.

Bi sexuetan aurreko hegoen beheko aldea crema da; atzekoena, berriz, berdexka. Puntu orlatuak dituzte, eratzun marroiz inguratuak.

TAMAINA: aurreko hegoek 25 eta 31 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 50 eta 62 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: adipe tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailean.

Emeek banan-banan jartzen dituzte

arrautzak landareen zurtoinen artean. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Bestela, harri hurbiletan jarriko dituzte, baina eklosioa hurrengo udaberria arte ez da gertatzen.

Beldarrak ilunak dira eta etsaietatik babesteko

arantza ugari dituzte. Horregatik, hauek ere bizitza gaez egiten dute. Gaez elikatzen dira eta egunez orbelaren azpian edo arroken azpian ezkutatzen dira.

Krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, elikadura-landareetatik urrun egiten dute.

ELIKADURA: beldarrek pentsamenduak (*Viola arvensis*, *Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) eta masusten (*Rubus fruticosus*) loreak eta hostoak jaten dituzte.

HABITATA: zelai eta baso soiletan bizi da, baita baso-tokietan eta bideen ertzetan ere, itsas mailatik 1.600 metroraio.

BANAKETA: Europaren mendebaldean banatzen da, gutxi gorabehera 62º-raino. Asia epeletik Japoniaraino iristen da.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da, nahiz eta ugaria ez izan.

NIOBE TXIMELETA

(*Fabriciana niobe*)

NOLA EZAGUTU? Niobe tximeleta eta adipe tximeleta antzekoak dira eta ia ez du dimorfismo sexualik. Aurreko hegoen goiko aldea hori gorrixka bizia da eta disko osteko puntu beltz ugari ditu sakabanatuta. Atzeko hegoei dagokienez, disko osteko tanto nabarmena dute. Halaber, beste bat txikiagoa izan dezakete, baina ez beti.

Aurreko hegoen beheko aldea krema da eta, sarritan, oinarrian ñabardura berdexka du. Indibiduo askotan zilarrezko tantoak agertzen dira.

Halaber, erdiko zainaren azpian tanto hori txikia ikus daiteke, baina pinto beltz txikia ere. Zainak beltzak dira. Bi horiek tximeleta honen ezaugarriak dira.

Tximeleta honek banaketa-eremuaren zona askotan bi forma ditu: niobe forma eta eris forma. Niobe formari dagokionez, atzeko hegoen beheko aldean zilarrezko tanto distiratsuak ditu. Eris forma aztertuz, berriz, indibiduoek atzeko hegoen beheko aldean tantoak dituzte, baina ez dira zilarrezkoak, beltz marroiz nabarmenduak baizik.

TAMAINA: aurreko hegoek 23 eta 30 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 48 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: niobe tximeletak belaunaldi bakarra du

urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailan eta abuztuan.

Emeek arrautzak landareen zurtoinen artean jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Halaber, harri hurbiletan jartzeko ahalmena dute. Beldarrek kolorea dute eta gauez bizi dira. Ildo horri jarraiki, gauez jaten dute eta orbel edo arroken

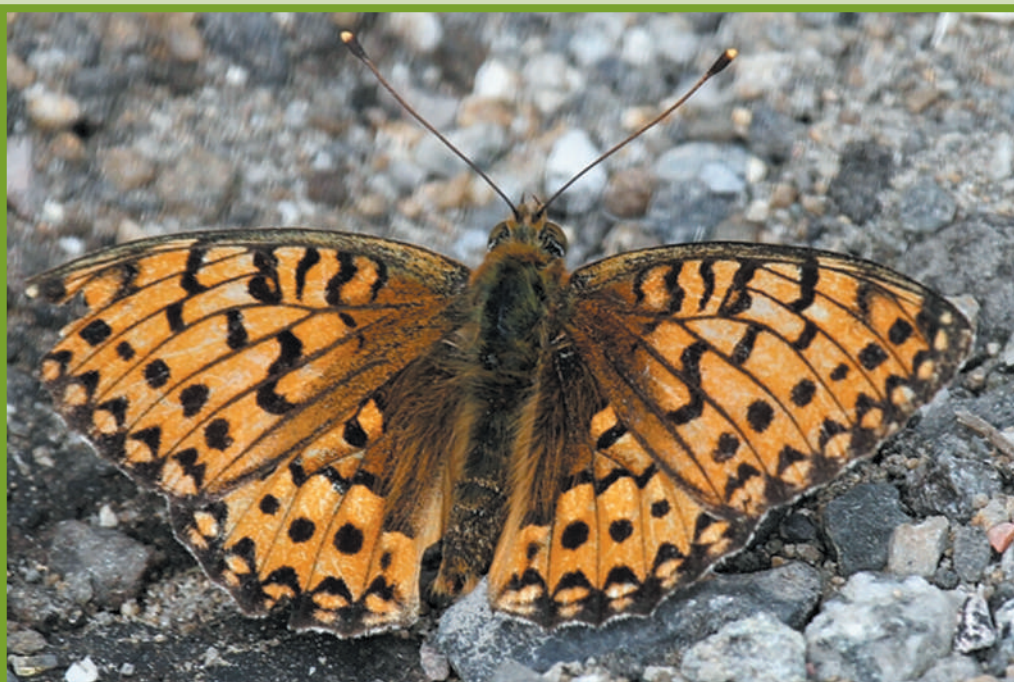
azpian ezkututzen dira egunez.

Krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, elikadura-lan-dareetatik urruntzen dira.

ELIKADURA: beldarrek pentsamenduen (*Viola arvensis*, *Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) loreak eta hostoak jaten dituzte, baita zain-belarrarenak ere.

HABITATA: subalpetar larre eta zelaietan bizi da, baita toki menditsuetan ere, 2.000-2.200 metrora.

BANAKETA: banaketa-eremua Europaren mendebaldean hedatzen da, gutxi gorabehera 62º-raino. Errusiatik eta Asia Txikitik Iraneraino zabaltzen da. Euskal Herrian oso espezie bitxia da eta Nafarroaren iparraldean aurki daiteke.

SOFIA TXIMELETA

(*Issoria lathonia*)

NOLA EZAGUTU? Sofia tximeletak migrazio-ohiturak ditu eta hegaldirako ahalmen handia du. Ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea arre horixka da eta orban beltz ugari ditu sakabanatuak. Aurrekoak puntazorrotzak dira eta kanpoko ertza ahurra dute.

Bi hegoetan beheko aldea arre horixka da ere. Aurrekoetan, muturrean, hain zuzen, sakabanatuak zilarrezko orban txikiak ditu; bien bitartean, atzekoetan orban horiek handiak dira eta azalera guztia betetzen dute.

TAMAINA: aurreko hegoek 19 eta 23 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 35 eta 50 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: sofia tximeletak bi belaunaldi ditu urtean. Lehen belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke apiriletik ekainaren amaierara arte; bigarrenekoek, berriz, uztailetik urriaren amaierara arte egiten dute.

Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen eta zurtoinen artean. Ondoren, landare horiek beldarrak elikatzeko erabiliko ditu.

Bitxia izan arren, espezie honek egoera desberdinetan hiberna deza-

ke: arrautza, larba, krisalida edo indibiduo heldua. Hori tokiko baldintza klimatikoaren arabera aldatuko da.

Beldarrei krisalida (urre-kolorekoa) eratzeko ordua iristen zaienean, elikadura-landareen zurtoin eta hostoetatik zintziilik egiten dute. Horretarako, kremastera erabiltzen dute.

ELIKADURA: beldarrek bioletoen (*Viola arvensis*, *Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) eta pentsamenduen loreak eta hostoak jaten dituzte.

HABITATA: zelaietan, mendiko espazio irekietan eta zelai lehorretan bizi da, itsas mailatik 2.000 metrora.

BANAKETA: Europaren mendebaldean, Afrikaren iparraldean eta Asian banatzen da. Asian Himalaiaraino eta Txinaren mendebalderaino iristen da.

Kanariar uharteetan eta Balear uharteetan agertzen da. Europaren iparraldetik 64º-raino iristen da. Batzuetan Britainia Handian ikus daiteke. Halaber, Suediaren hegoaldean bizi da. Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da. Hala ere, Nafarroan eta Araban Bizkaian eta Gipuzkoan baino ugariagoa da.

TXIMELETA SORGINA (*Brenthis hecate*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta sorginak ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea laranja edo hori gorrixka da eta ondo nabarmenduak tanto beltz ugari ditu. Banda beltzak lau hegoak inguratzen ditu.

Aurreko hegoen beheko alde ahori gorrixka argiagoa da eta sakabanatuak puntu beltzak ditu ere. Hala ere, kasu honetan ez dira hain biziak. Atzeko hegoen beheko aldeak disko-banda krema argia du eta beltzen inguratuta dago. Disko osteko puntu beltz ugari agertzen dira. Halaber, puntu azpimarjinalak ikus daitezke. Horiek guztiek serie osoak eratzen dituzte.

Hegoetako zainak beltzez edo marroi ilunez argi eta garbi nabarmenduak daude.

TAMAINA: aurreko hegoek 18

eta 22 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 36 eta 44 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta sorginak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailan. Emeeak banan-banan jartzen dituzte arrautzak landare lekadunen eta errosazeoen hosto nahiz zurtoinetan. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatze-ko erabiliko ditu.

Beldarrei krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, kremasterraren bidez zintzilikatzen dira elikadura-landareen zurtoinetan eta hostoetan.

ELIKADURA: beldarrek landare errosazeo basatiak eta lekadunak jaten dituzte, hala nola *Dorycium pentaphillum*.

HABITATA: mendietako espazio irekietan eta zelaietan bizi da, 600 metrotik 1.500 metroraio.

BANAKETA: Europaren ipar-mendebaldean banatzen da. Asia Txikiraino, Iraneraino, Kaukasoraino eta Siberiaraino irits daiteke.

Euskal Herrian espezie urria da eta lurralde guztietan aurki daiteke. Kopurua oso txikia da.

ERRAMU-TXIMELETA TXIKIA (*Brenthis ino*)

NOLA EZAGUTU? Erramu-tximeleta txikiak, tximeleta sorginak bezala, ez du dimorfismo sexualik. Hala ere, emeak arrak baino pixka bat handiagoak dira. Bi sexuetan hegoen goiko aldea laranja edo hori gorrixka da eta tanto beltz ugari ditu sakabanatuta. Gainera, ondo nabarmenduak daude. Lau hegoak inguratzen banda beltz nabarmena agertzen da.

Aurreko hegoen beheko aldea hori gorrixka argiagoa da eta puntu beltzak sakabanatuak ikus daitezke ere. Dena den, kasu honetan ez dira hain biziak. Atzeko hegoen beheko aldeari erreparaturaz, disko-banda marroia du eta disko osteko puntu beltz ugari agertzen dira, baita azpimarjinalak ere. Serie osoak eratzen dituzte.

Hegoetako zainak beltzez edo marroi ilunez argi eta garbi inguratuak daude.

TAMAINA: aurreko hegoak 17 eta 20 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 38 eta 44 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: erramu-tximeleta txikiak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailan. Emeeak banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareen hosto eta zurtoinetan. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatze-ko erabiliko ditu.

Beldarrei krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, kre-

masterraren bidez zintzilikatzen dira elikadura-landareen zurtoin eta hostoetan. Beldarrak hibernatzaileak dira eta negu osoa estadio horretan igarotzen dute udaberria iritsi arte. Orduan, elikatzen hasten dira eta krisalidak eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek mugurdiak (*Rubus ideus*),

osinak (*Urtica urens* eta *Urtica dioica*), gaitunak (*Sanguisorba officinalis*) eta nasailorak (*Filipendula ulmaria*) jaten dituzte.

HABITATA: zelaietan eta toki hezeetan eta zingiratsuetan bizi da. 1.500 metroraio irits daiteke.

BANAKETA: Europaren erdi eta iparraldean banatzen da. Asia epela zeharkatzen du eta Txinaren iparralderaino eta Japoniaraino iristen da.

Ez da agertzen, ez Portugalen, ez Britainia Handian, ezta Mediterraneoko uharteetan ere.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan aurki daiteke, bereziki, Araban eta Nafarroaren iparraldean.

ERRAMU-TXIMELETA

(*Brenhis daphne*)

NOLA EZAGUTU?

Erramu-tximeleta bere generoko (*Brenthis*) hiru espezieetatik handiena da eta Euskal Herrian bizi da.

Ez du dimorfismo sexualik. Hala ere, emeak arrak baino pixka bat argiagoak dira, hegoen kolore laranja edo hori gorrixka ez baita hain bizia.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea laranja edo hori gorrixka da eta tanto beltz ugari ditu ondo nabarmenduak. Tanto batzuk gainerakoak baino handiagoak dira. Lau hegoak inguratzen banda beltz nabarmena agertzen da.

Aurreko hegoen beheko aldea hori gorrixka argiagoa da eta sakabanatuta puntu beltzak agertzen dira ere, baina ez dira hain biziak. Atzeko hegoen beheko aldeari dagokionez, disko-banda beix argia du eta marroi ilunagoak inguratzen du. Halaber, disko osteko zona zabala agertzen da eta marroi lila da.

TAMAINA: aurreko hegoek 21 eta 26 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 42 eta 48 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: erramu-tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke ekainean eta uztailean.

Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen eta zurtoinen artean eta, ondoren, beldarrak landare horiek elikatze-ko erabiliko ditu.

Beldarrei krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, kremasterraren bidez elikaduralandareen zurtoin eta hostoetan zintzilikatzen dira. Beldarrak hibernatzaileak dira eta

negu guztia estadio horretan igarotzen dute udaberria iristen denera arte. Orduan, elikatzen hasten dira eta krisalidak eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek laharrek (*Rubus fruticosus*) eta pentsamenduak (*Viola odorata* eta *Viola tricolor*) jaten dituzte, nagusiki.

HABITATA: honako tokietan bizi da: zelaietan eta baso-soilguneetan, ibar hezeetan, erreka-ertzetan eta zuhaixka-guneetan. Horietan laharrek eta karduak ugariak dira. Bestalde, habitat horiek behe-altitudeetan aurkitzen dira: 400 metrotik 1.200 metrora.

BANAKETA: Europaren hegoaldean banatzen da, iparraldetik gutxi gorabehera 46°raino. Errusiaraino, Asia Txikiraino, Txinaraino eta Japoniaraino iristen da.

Europar ugaria da Austrian, Hungarian, Balkanetan eta Grezian eta ez da iberiar penintsularen hegoaldean agertzen, ezta Mediterraneoko uharteetan ere, Sizilian izan ezik.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da, bereziki, Araban eta Nafarroaren iparraldean. Kokagune batzuetan ugaria da, besteetan, berriz, urriagoa.

TXIMELETA PERLA GORRIXKA

(*Clossiana euphrosyne*)

NOLA EZAGUTU? *Clossiana* generoko hiru espezieetatik tximeleta perla gorrixka da handiena eta Euskal Herrian bizi da.

Ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea laranja da eta tanto beltz ugari ditu sakabanatuta. Gainera, tanto horiek ondo nabarmenduak daude. Hegoen muturrean ertz beltzaren antzekoa eratzen dute.

Hegoen beheko aldea gorrixka da. Atzekoek zilarrezko orbanaz azaltzen dute oinarrian, baita tanto horiz osatutako disko-banda ere. Horietatik azpimarratzekoa da erdian aurkitzen dena, handiagoa baita eta zilar-kolore biziagoa baitu. Halaber, zilarrezko orban marjinalak ikus daitezke eta ondo nabarmenduak daude.

TAMAINA: aurreko hegoek 19 eta 23 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 38 eta 44 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta perla horixkak belaunaldi bakarra du urtean. Hala ere, aldeko urteetan bi ditu. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegari ikus daitezke apirilean eta maiatzetan; bien bitartean, bigarrenekoek ekainean eta uztailean egiten dute.

Belaunaldi bakarra dagoen urteetan apiriletik uztaile bitartean ikus daitezke hegari.

Emeek arrautzak banan-banan jartzen dituzte landareetako hosto eta zurtoinen artean. Ondoren, beldarrak

landare horiek elikatze-ko erabiliko ditu.

Beldarrei krisalida eratzeko ordua iristen zaienean, zeta-kuxinetik zintzilikatzen dira elikadura-landareen zurtoin eta hostoetan. Beldarrak hibernatzaileak dira eta negu osoa estadio horretan igarotzen dute udaberria iritsi arte. Orduan, elikatze-ari ekiten diote eta krisalidak eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, pentsamenduak (*Viola odorata* eta *Viola sylvestris*), marrubi basatiak (*Fragaria vesca*) eta udaberri-loreak (*Primula eliator*) jaten

dituzte.

HABITATA: larreetan, baso-soilguneetan eta behe-mendietan bizi da, behealtitudeetan, hain zuzen ere, 500 metrotik 1.800-2.000 metrora.

BANAKETA: ia Europa osoan eta Asiaren iparraldean banatzen da. Asian Kaukasoraino, Siberiaraino eta Sajalin uharteetaraino iristen da. Irlandan oso urria da eta Mediterraneoko uharte guztietan falta da.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da, bereziki, Araban eta Nafarroaren iparraldean.

TXIMELETA PERLA GAZTAINKARA (*Clossiana selene*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta perla gaztainakarak ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta orban beltz ugari ditu sakabanatuta. Orbanak oso nabarmenak dira. Halaber, bi hegoetan disko osteko puntu biribilak agertzen dira. Atzeko hegoen gelaxkaren oinarrian puntu beltz biribila ikus dezakegu.

Aurreko hegoen beheko aldea hori gorrixka da. Atzeko hegoei errepakatuz gero, ilunagoa da. Biek disko-orban eta lunula zuri distiratsuak dituzte.

TAMAINA: aurreko hegoek 18 eta 21 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 32 eta 40 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta perla gaztainakarak urtean belaunaldi bakarra du. Dena den, salbuesenez, bi izan ditzake.

Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik uztailera bitartean.

Emeek arrautzak (bat edo bi) landareetako hostoen azpialdean jartzen dituzte. Ondoren, beldarrak landare hori elikatzeke erabiliko du.

Jaiotzen diren beldar guztietatik batzuek garapena negua iritsi baino lehen osatzen dute. Beraz, negua egoera horretan igaro behar dute hurrengo udaberria iritsi arte. Orduan krisalida eratzen dute. Kremasterraren bidez zeta-kuxinera finkatzen dira. Hori elikadura-landareetako edo alboko landareetako zurtoinen gainean lantzen dute.

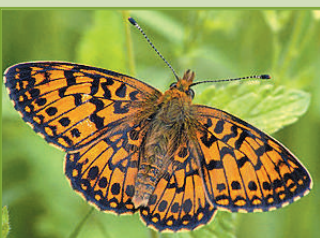
ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, pentsamenduak (*Viola odorata*, *Viola sylvestris* eta *Viola arvensis*), marrubi basatiak (*Fragaria vesca*) eta mirtoa (*Myrtus communis*) jaten dute.

HABITATA: basoen mugetan eta larre loretsuetan bizi da, bai toki hezeetan, bai toki lehorretan. Horiek guztiak behe-altitudeetan daude: 500 metrotik 2.000 metroraio.

BANAKETA: Europaren iparraldean eta erdian banatzen da. Asia Txikiaren erdiraino eta Korearaino iristen da. Halaber, Ipar Amerikan oso hedatuta dago.

Arrunta da Ingalaterran, Portugalen iparraldean, Frantzian, Irlandan, Italian eta Grezian. Era berean, Mediterraneoko uharte guztietan agertzen da.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan aurki daiteke. Populazioaren dentsitatea handiagoa ala txikiagoa izan daiteke.

TXIMELETA PERLA BIOLETA (*Clossiana dia*)

NOLA EZAGUTU?

Tximeleta perla bioletak ez du dimorfismo sexualik. Tximeleta perla gaztainakarakaren itxura eta kolore bera du. Are gehiago, zenbait zonatan elkar bizi dira. Hala eta guztiz ere, tximeleta perla bioleta txikiagoa da.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta orban beltz ugari ditu sakabanatuta. Gainera, orbanak oso nabarmenak dira. Halaber, bi hegoetan disko osteko zenbait puntu biribil ikus daitezke. Atzeko hegoek tanto beltzen dentsitate handia dute oinarrian eta guztira orban beltz handia eratzen dute.

Aurreko hegoen beheko aldea marroi txokolatea da eta zenbait orban zuri distiratsu ditu; bien bitartean, atzekoak marroi moreak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 16 eta 17 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 30 eta 36 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta perla bioletak bi belaunaldi ditu urtean.

Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke apirilean eta maiatzean; bigarrenekoek, berriz, ekainetik abuztura bitartean egiten dute.

Emeek arrautzak landareetako hostoen eta zurtoinen artean jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak landare

horiek elikatzeke erabiliko

ditu. Bigarren belaunaldian jaiotako beldarrek negua iritsi baino lehen ez dute garapena osatu eta krisalida eratzeke denborarik, beraz, hibernatu egin behar dute udaberria iritsi arte. Orduan, krisalida eratzen dute eta elikadura-landareetan edo albokoetan kremasterraren bidez zintzilikatzen dira.

ELIKADURA: beldarrak, nagusiki, pentsamenduak (*Viola odorata* eta *Viola sylvestris*) jaten ditu, baita masustak (*Rubus fruticosus*) eta mugurdiak (*Rubus idaeus*) ere.

HABITATA: basoen soilguneetan eta estepa-zonetan bizi da. Horiek behe-altitudeetan daude: 300 metrotik 1.500 metroraio.

BANAKETA: banaketa-eremua Europaren erdialdean eta hegoaldean hedatzen da. Errusiaren hegoaldeetik eta Turkiaren iparraldeetik Kaukasoraino, Asiaren erdialderaino, Txinaren mendebalderaino eta Liberiaraino zabaltzen da.

Arrunta da Frantzian, Belgikan, Holandan, Errumanian, Balkanetan eta Greziaren iparraldean eta ez da agertzen Britainia Handian eta Mediterraneoko uharteetan.

Euskal Herrian maiz agertzen da lurralde guztietan

PLANTAINENKO TXIMELETA DONTZEILA

(*Melitea cinxia*)

NOLA EZAGUTU?

Plantaineko dontzeilak ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta marrazki beltz ugari ditu sakabanatuak. Generoko gainerako espezieetatik bereizteko, atzeko hegoen banda azpimarjinalean bost puntu beltz ditu.

Bestalde, hegoen beheko aldea marroi krema horixka da. Aurrekoetan banda horiak agertzen dira; atzekoetan, berriz, bost puntu beltz.

TAMAINA: lehenengo belaunaldiko indibiduoe-tan aurreko hegoek 16 eta 20 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hego-luzera 36 eta 42 mm bitartean aldatzen da. Bigarren belaunaldi-koak pixka bat txikiagoak dira eta hego-luzera 34 eta 39 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: Plantaineko tximeleta dontzeilak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke ekainean eta uztailean.

Emeek arrautzak multzoetan jartzen dituzte landareetako hostoen azpialdean. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Beldarrak bizitzaren fase gehienetan taldekoiak dira. Kolore iluna dute; burua, berriz, gorria da.

Negua hibernatzen igarotzen dute udaberrira arte. Orduan, krisalida eratzen dute eta kremasterraren bidez elikadura-landareen adarretara edo arroka-kosketara finkatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*) jaten dute, baita beronikak (*Verónica*) eta gentzianak (*Gentiana*) ere.

HABITATA: zelai loretsuetan bizi da, betiere behe-altitudeetan, 500 metrotik 2.500 metroraino.

BANAKETA: Europaren erdialdean eta hegoaldean banatzen da, iparraldetik gutxi gorabehera 60 graduraino. Kaukasoraino, Asiaren erdialderaino, Siberiaraino eta Txinaraino iristen da. Halaber, Afrikaren iparraldea (Marokon) ikus daiteke. Arrunta da iberiar penintsularen erdialdean eta iparraldean. Euskal Herrian lurralde guztietan agertzen da, populazioak urriak izan arren.

BELARMINAREN TXIMELETA DONTZEILA

(*Melitaea phoebe*)

NOLA EZAGUTU? Belarminaren dontzeila bere generotik espezie handiena da eta ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta bi hegoetan ertz beltz zabalak ditu. Gainera, orban beltzak ikus daitezke, baina indibiduo batzuetatik besteetara asko aldatzen da, bai tamaina, bai banaketa.

Bestalde, aurreko hegoen beheko aldea hori gorrixka da; atzekoak, berriz, horixkak dira eta orban laranjen disko osteko ilarak zeharkatzen ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 20 eta 24 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 35 eta 48 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: belarminaren tximeleta dontzeilak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik abuztura.

Emeek arrautzak multzo handietan jartzen dituzte landareetako hostoen azpialdean. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Beldarrak bizitzaren lehenengo etapa zeta-habian igarotzen du. Habiak elikadura-landareen hostoak inguratzen ditu. Beraz, egoera horretan hibernatzen dute.

Bederatzi muda igaro ostean, krisalida zuri eta beltza elikadura-landareetako hostoen azpialdean finkatzen dute.

Halaber, zurtoinak edo harri hurbilak erabiltzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrak, nagusiki, belarminak (*Centaurea nigra*, *Centaurea cyanus* eta *Centaurea calcitrapa*) jaten ditu eta hortik datorkio izena.

HABITATA: zelai loretsuetan bizi da, behe-altitudeetan, 500 metrotik 2.500 metroraino.

BANAKETA: ia Europa guztian eta Afrikaren iparraldean (Marokon) banatzen da. Asiaraino, Siberiaren mendebalderaino eta Txinaren iparralderaino iristen da.

Euskal Herrian lurralde guztietan aurkitzen da.

APO-BELARRAREN TXIMELETA DONTZEILA

(*Melitaea trivia*)

NOLA EZAGUTU? Apo-belarraren dontzeilak dimorfismo sexual arina du.

Emeak arrak baino handiagoak dira eta hegoetan ñabardura fusko arina dute.

Aurreko hegoen goiko aldea hori laranja da eta orban beltz ugari ditu sakabanatuta, baita lunula marjinal laranjak ere.

Atzeko hegoen beheko aldeak puntu marjinal beltzak ditu eta biribilak izan ordez triangeluarrak dira tximeleta dontzeila lotsatiaren aldean.

TAMAINA: aurreko hegoek 17 eta 19 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 32 eta 40 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: apo-belarraren dontzeilak bi belaunaldi ditu urtean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetan eta ekainean; bien bitartean, bigarrenekoek uztailean eta abuztuan egiten dute.

Emeek arrautzak landareetako hostoen artean jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak landare horiek berak elikatzeko erabiliko ditu. Krisalidak kremasterraren bidez finkatuz eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek apo-belarrak (*Verbascum thapsus*) jaten dituzte eta hortik sortu da izen arrunta.

HABITATA: zelai loretsuetan eta lursail malkartsuetan bizi da, itsas mailatik 1.500 metroraino.

BANAKETA: Europaren hegoaldean banatzen da eta Asiaren mendebalderaino, Iraineraino eta Pakistaneraino iristen da.

Euskal Herrian oso espezie urria da eta toki zehatzetan oso kokatuta dago.

TXIMELETA LOTSATIA

(*Melitaea didyma*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta lotsatiak dimorfismo sexual nabarmena du.

Arren kasuan, aurreko hegoen goiko aldea gorri laranja da eta orban beltz ugari ditu sakabanatuta. Emeen kasuan, kolorea apalagoa da eta grisaxkarantz jotzen du. Gainera, orban beltzak handiagoak eta ugariagoak dira.

Atzeko hegoen beheko aldea bi sexuetan horixka da eta banda laranja argiak ditu.

Banaketa-eremua oso zabala denez, populazioek aldaketa nabarmenak dituzte, beraz, ezaugarri bereizgarriak dituzte. Ezaugarriak nabarmenagoak dira urteko bi edo hiru belaunaldien indibiduen artean. Illo horri jarraiki, espeziearen barruan bi indibiduo berdin ez daudela baieztatu daiteke.

Entomologoek arraza geografiko bereziak edo subespezieak ez dituzte onartzen; hala ere, honako formak bereiz daitezke:

Europaren iparraldeko forma, Mediterraneokoaren hegoaldeko forma eta forma alpinoa. Dena den, banaketa-eremu guztian bitarteko formak daude eta zehaztea ezinezkoa suertatzen da.

TAMAINA: aurreko hegoek 18 eta 21 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 30 eta 44 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta lotsatiak bate-tik hiru belaunaldira bitartean izan ditzake urtean. Euskal Herrian urtean bakarra izatea arrunta da. Bakarrik urteak oso aldekoak direnean, bi izaten dituzte. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke uztailean eta abuztuan. Emeek arrautzak landareetako hostoen artean jartzen dituzte. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatze-ko erabiliko ditu. Beldarrak oso ikusgarriak dira, tuberkulu koniko laranjen ilarak baitituzte. Usadioz, ehunaren azpian multzokatzen dira. Beldarrek bertan egiten dute elikadura-landareetako hostoen artean. Beldarrak landu ostean, krisalidak zeta-kuxin antzeko-rra finkatzen dira eta kremasterren bidez zintzilik gelditzen dira.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*), kuku-praka (*Digitalis purpurea*) eta murruntza (*Cymbalaria muralis*) jaten dituzte.

HABITATA: zelai loretsuetan eta espazio irekietan bizi da, itsas mailatik 2.500 metrora.

BANAKETA: Europa guztian eta Afrikaren iparraldean (Marokotik Libiaraino) banatzen da. Errusiaraino zabaltzen da, baita Asiaraino eta Turkestaneraino ere.

Euskal Herrian oso espezie urria da eta oso toki zehatzetan aurkitzen da.

TXIMELETA DONTZEILA ILUNA

(*Melitaea diamina*)

NOLA EZAGUTU? Dontzeila ilunak dimorfismo sexual arina du.

Emeak eta arrak bereizteko atzeko hegoen goiko aldeari erreparatu behar diogu. Emeen kasuan, hori argia edo zuria da.

Bi sexuetan, aurreko hegoen goiko aldea marroi iluna da eta zenbait puntu marjinal argi nahiz tanto laranja ditu. Hegoen beheko aldea argiagoa da eta orban marroi laranjak ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 17 eta 21 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 32 eta 42 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: dontzeila ilunak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke maiatzetik uztaile bitartean.

Emeek arrautzak landareetako hostoen artean jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatze-ko erabiliko ditu. Krisalida kremasterren bidez finkatuz eratzen dute.

ELIKADURA: beldarrek beronikak eta *Melampyrum* generoa jaten dituzte.

HABITATA: behe-mailetan aurkitzen diren larre hezeetan bizi da. Gehienez 1.800 metrora iristen da.

BANAKETA: Espainiaren iparraldetik Europaren erdialderantz banatzen da, gutxi gorabehera 62º-raino. Halaber, Asiaren erdialdetik Amureraino iristen da. Euskal Herrian oso espezie urria da eta toki zehatzetan kokatuta dago.

UHINGORRIETAKO TXIMELETA DONTZEILA

(*Euphydryas aurina*)

NOLA EZAGUTU? Uhin gorrietako tximeleta dontzeilak ez du dimorfismo sexualik.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta atzeko hegoetan tanto beltzak ditu sakabanatuak. Zenbait indibiduok disko eta disko osteko banda horixkak izan ditzake. Hegoen beheko aldea hori gorrixka argia da eta banda horixkak ditu. Halaber, atzeko hegoetan tanto beltz azpimarjinalak agertzen dira.

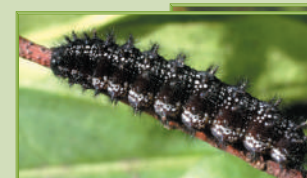
TAMAINA: aurreko hegoek 17 eta 19 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 34 eta 46 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: uhin gorrietako tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegari ikus daitezke maiatzetan eta ekainean.

Emeek gutxi gorabehera ehun unitateko multzoetan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen azpialdean. Ondoren, beldarrek landare horiek berak elikatze-ko erabiliko dituzte. Beldarrak taldekoiak dira bizitzaren zati gehienez.

Beltzak dira eta tanto zuria dituzte. Elikagaitzat erabiliko dituzten hostoak estaltzeko, zeta-haria jariatzen dute. Hirugarren mudaren ondoren hibernatzen dute, baina lehenago kapuluak sendotzen dituzte. Neguko egun eguzkitsuetan hibernatze-ari uzten diote eta eguzkiak berotzeko kapuluetatik irteten dira.

Azkeneko mudaren ondoren, krisalida eratzen dute arro-ken edo zuhaitzetako zurtoinen artean, betiere elikadura-

landareetatik hurbil badaude. Kremasterretik zintzilikatzen dira. Krisalida zuri horixka da eta orban beltzak ditu.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*) jaten dute, baita beronika, kuku-belarra (*Digitalis purpurea*) eta hatz-belarra (*Scabiosa sp*) ere.

HABITATA: txilardietan, zuhaitz-guneetatik hurbil dauden zelaietan eta zona zingiratsuetan bizi da, itsas mailatik 3.000 metrora.

BANAKETA: Europaren mendebaldean eta Asia Txikian banatzen da; Asia epela zeharkatzen du eta Korearaino iristen da. Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko eta Aljeria) ikus daiteke.

Euskal Herrian espezie ugaria da eta lurralde guztietan aurkitzen da.

IBERiar TXIMELETA DONTZEILA (*mellicta athalia*)

NOLA EZAGUTU? Dontzeila arruntak dimorfismo sexuala du, baina indibiduoak oso aldakorak dira; ildo horri jarraiki, generoko gainerako espezieetatik bereiztea oso zaila da. Hor dugu tximeleta lotsatiaren adibidea, oso aldakorra ere. Horregatik, sarritan, behar bezala identifikatzeko egitura genitalak aztertu behar dira.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta marrazki beltz ugari ditu sakabanatuta. Hegoen beheko aldeari erreparatuz, marroi krema horixka da. Oro har, emeak arrak baino handiagoak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 18 eta 20 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 35 eta 42 mm artean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta dontzeila arruntak ohiz belaunaldi bakarra du. Hala eta guztiz ere, aldeko urteetan bi izan ditzake.

Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik abuztura bitartean.

Emeek arrautzak multzo handietan jartzen dituzte landareetako hostoen azpialdean. Ondoren, beldarrak landare hori bera erabiliko du elikatzeke. Beldarrak zeta-habian taldekoiak dira. Garatzen diren heinean, bereizi egiten dira eta kolonia txikietan hibernatzen dute uda-

berrira arte. Orduan, krisalida eratzen dute eta kremasterraren bidez elikadura-landareetako adar edo hostoetara finkatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*) jaten dute, baita beronikak (*Verónica*), *belarmina* (*Centaurea cyanus*) eta kuku-praka (*Digitalis purpurea*) ere.

HABITATA: zelai loretsuetan, hariztietan, basoen soil-guneetan eta baso hezeko zonetan bizi da. Horiek guztiak behe-altitudeetan daude: 600 metrotik 2.500 metro-raino.

BANAKETA: ia Europa guztian zehar banatzen da: kantabriar mendilerrotik iparraldeko 62 graduraino. Asia erdia Amurreraino zeharkatzen du eta Japoniaraino iristen da.

ESPAINIAKO TXIMELETA DONTZEILA (*Euphydryas desfontainii*)

NOLA EZAGUTU? Espainiako tximeleta dontzeilak ez du dimorfismo sexualik, hala ere, emeak arrak baino handiagoak dira. Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori gorrixka da eta disko nahiz disko osteko banda argiagoak ditu. Bi hegoetan ertzak beltzak dira (hau da, lerro beltz batek biribiltzen ditu). Hegoen beheko aldea hori gorrixka da ere, baina goiko aldea baino argiagoa da. Dena den, marrazkiak antzekoak dira. Aurreko hegoetako puntu beltzak oso biziak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 15 eta 17 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 38 eta 48 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: Espainiako dontzeilak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak ekainean eta uztailan hegan ikus daitezke. Emeek arrautzak landareetako hostoetan jartzen dituzte eta gero beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarrak beltzak dira eta alboetan tanto zuriak dituzte. Lehenengo asteetan taldekoiak dira, egindako zeta-kapuluan babesten baitira. Bertan igarotzen dute negu osoa. Udaberria iristen denean, utzi egiten dute eta krisalida eratzeke toki egokiak bakar-bakarrik bilatzen dituzte. Elikadura-landareko azpiko adarren bat izan ohi da. Kremasteretik buruz behera zintzilikatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek dipsakazeak (*Cephalaria leucantha*) besterik ez dituzte jaten.

HABITATA: erkameztietan bizi da, zelai loretsuak badituzte eta 500 metrotik 1.800 metroraino bitartean badaude.

BANAKETA: banaketa-eremua Afrikaren iparraldera (Maroko eta Aljeria) eta iberiar penintsulara mugatzen da; iberiar penintsulan, nagusiki, ekialdean kokatzen da eta Frantziaren hegoalderaino iristen da. Euskal Herrian espezie urria da eta bakarrik Araban edo Nafarroan aurki daiteke.

IBERiar TXIMELETA DEIONE (*Mellicta deione*)

NOLA EZAGUTU? Iberiar dontzeilak ia ez du dimorfismo sexualik. Arraren eta emearen artean desberdintasun bakarra honakoa da: aurreko hegoetan disko osteko zonan emeek arrek baino tonu argixeagoak dituztela; beraz, arinki aldera daitezke. Bi sexuetan hegoen goiko aldea hori laranja da eta lerro beltz izurtu ugari ditu sakabanatuta. Ildo horri jarraiki, gelaxka txikiak erazten dituzte, bestalde, arruntak Mellicta generoan. Aurreko hegoen zona diskalean, muturretik gertu, orban berezia du, baina ez dute indibiduo guztiek izaten.

Aurreko hegoen beheko aldean lunula marjinal horiak ikus daitezke itzal beltzekin.

Marrazkien konplexutasuna eta aldakortasuna dela-eta, halaber, zona genitala aztertu behar da gainerako Mellicta generokoetatik espezie hau bereizteko.

TAMAINA: aurreko hegoek 16 eta 19 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 29 eta 33 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: iberiar tximeleta dontzeilak bi belaunaldi ditu urtean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetan eta ekainean; bigarrenekoek, berriz, uztaitetik irailera bitartean egiten dute.

Emeek gutxi gorabehera ehun arrautza jartzen dituzte

multzokatuak landareetako hostoen azpialdean. Ondoren, beldarrak landare hori bera elikatzeke erabiliko du. Beldarrak hasieran taldekoiak dira eta, ondoren, zeta-hariak jariatzen dituzte elikaduralandareen hostoen artean biltzeko. Hala, talde txikietan pasatzen dute negua.

Udaberrian krisalida eratzen dute. Kremasterraren bidez elikadura-landareetako adarretan edo hostoetan zintzilikatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*) jaten dute, baita dragoimuturra (*Anthriscum majus*) eta murruntza (*Cymbalaria muralis*) ere.

HABITATA: larre heze eta loretsuetan bizi da, ur-ibilguetatik hurbil, hain zuzen ere, itsas mailatik 1.600 metroraino.

BANAKETA: honako tokietan banatzen da: iberiar penintsulan, Frantziaren hegoaldean, Italiaren iparraldean eta Suitzaren hego-mendebaldean. Halaber, Afrikaren iparraldean (Marokoko erdiko atlas eta Aljeria) ikus daiteke. Euskal Herrian oso espezie puntuala da eta Araban nahiz Nafarroan aurki daiteke.

MINERVA TXIMELETA

(*Mellicta parthenoides*)

NOLA EZAGUTU?

Minerva tximeleta hego ekialdeko dontzeila esaten zaio ere eta ez du dimorfismo sexualik. Bi sexuetan hegoen goiko alde hori gorrixka da eta lerro beltz izurtu ugari ditu sakabanatuta. Lerroek gelaxka txikiak osatzen dituzte eta *Mellicta* generoan arruntak dira. Emeen hegoak pixka bat argiagoak dira, baita lerro beltzak biziagoak ere. Bi sexuetan atzeko hegoen beheko aldeak disko osteko zonan puntu gorriak ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 16 eta 18 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 30 eta 40 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: minerva tximeletak bi belaunaldi (batzuetan bakarra) ditu urtean. Lehenengo belaunaldiko indibiduo helduak maiatzan eta ekainean hegan ikus daitezke; bien bitartean, bigarrenekoek uztailetik irailera bitartean egiten dute. Belaunaldi bakarra duten urteetan imagoek ekainetik abuztura bitartean hegan egiten dute. Emeek gutxi gorabehera ehun arrautza jartzen dituzte multzokatuta landareetako hosto bakoitzaren azpialde-

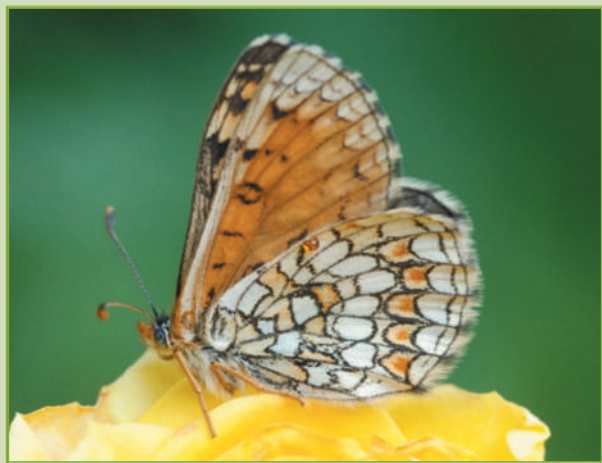

an. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeke erabiliko ditu. Bigarren belaunaldikoek neguan hibernatzen dute eta udaberrira arte egoten dira egoera horretan. Orduan, garapenarekin jarraitzen dute eta krisalidak eratzen dituzte. Kremasterraren bidez elikadura-landareetako adar eta hostoetan zintzilikatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, plantaina (*Plantago*) jaten dute, baita dragoimuturra (*Anthriscum majus*) eta murruntza (*Cymbalaria muralis*) ere.

HABITATA: zelai hezeetan eta loretsuetan eta zona menditsuetako basoen ertzetan bizi da, itsas mailatik 2.300 metrora.

BANAKETA: Europaren mendebaldean banatzen da; iberiar penintsulatik, Frantzia zeharkatuz, Alemaniaraino, Italiaren iparralderaino eta Suitzaraino iristen da. Euskal Herrian maiz agertzen da eta lurralde guztietako zona menditsuetan dago.

MEGERA TXIMELETA

(*Lasiommata megera*)

NOLA EZAGUTU? *Lasiommata megera* espezieak dimorfismo sexual arina du. Arren kasuan, hegoen goiko alde hori laranja argia da eta marrazki ilunak ditu gurutzatuak. Gainera, marrazkiak bihurriak dira. Aurreko hegoetan ozelo subapikal beltza dago eta erdian puntu zuria du. Horrez gain, androkonio ilun zeihar zabala agertzen da. Atzeko hegoetan disko ostekoz ona hori laranja du eta lau ozelo txiki agertzen dira begi-nini zuriz hornituak. Oinarria eta zona diskala iluna da.

Emeak arrak baino handiagoak dira, baita argiagoak ere. Halaber, arren aldean, ez dute orban androkonialik.

Bi sexuetan hegoen beheko alde antzekoa da. Aurreko hegoetan begi-nini zuriz hornituta, ozelo subapikala du. Era berean, marrazki hori grisaxka agertzen da eta bertan ozelo beltzen ilara dago. Ozelo bakoitzak begi-nini zuria du. Ozelo horiek atzeko hegoetan agertzen dira ere, baina kasu honetan inguruan eraztun horiak dituzte.

TAMAINA: aurreko hegoek 19 eta 25 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 37 eta 47 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezie honek bi belaunaldi ditu urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik iraileira bitartean.

Estali ondoren, emeek arrautzak banan-banan jartzen dituzte landare gramineoetako hostoetan edo aireko

sustraietan. Ondoren, beldarrak landare horiek berak elikatzeke erabiliko ditu. Bigarren belaunaldikoek negua beldar-egoean igarotzen dute. Neguan egunak eguzkitsuak direnean eta haizeak hegoaldeak jotzen duenean, hibernatzeari uzten diote eta gauez elikatzen

dira hotza iristen dena arte. Orduan, lozorroan gelditzen dira berriz ere.

Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen dira eta elikatzeari ekiten diote krisalidak eratu arte. Krisalidak elikadura-landareetako adar edo zurtoinetik zintzilikatzen dira kremasterraren bidez. Krisalidak berde argiak edo oliba-kolorekoak dira.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa pratensis*), baita larre-olo faltsua (*Brachypodium pinnatum*), arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*), alka-belarra (*Dactylis glomerata*) eta garagarra (*Hordeum vulgare*) ere.

HABITATA: basoetako soilgunetan eta mugetan bizi da, baita mendi harritsuetan ere, itsas mailatik 1.800 metrora.

BANAKETA: Europa osoan, Errusian, Asia Txikian, Sirian eta Iranen banatzen da. Halaber, Asia erditik Himalaiaraino banatzen da. Euskal Herrian sarritan agertzen da eta lurralde guztietan aurki daiteke.

TXIMELETA HARRITSUA (*Lasiommata maera*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta harritsuak dimorfismo sexual nabarmena du.

Arren kasuan aurreko hegoen goiko aldea marroi oso iluna da, ia beltza, oinarrian eta zona diskalean. Gainera, orban androkonial iluna du. Disko osteko zona argiagoa da eta ozelo subapikal beltz handia du begi-nini zuriz hornitua. Zenbait indibiduok beste ozelo apikala dute, baina oso txikia da.

Arren kasuan, atzeko hegoen beheko aldea iluna da eta ozelo azpimarjinal beltzak ditu. Erdian puntu zuria ikus daiteke eta inguratzen gerriko marroi argi horixka agertzen da. Emeen kasuan, atzeko hegoen beheko aldea antzekoa da, baina argiagoa. Bien bitartean, aurreko hegoek disko osteko zona zabalagoa dute eta kolorea arretan baino biziagoa da.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 28 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 44 eta 52 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezieak bi belaunaldi ditu urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik irailera bitartean.

Lehenengo belaunaldian jaiotako indibiduok bigarren belaunaldian jaiotakoak baino pixka bat handiagoak dira. Estali ondoren, emeek arrautzak banan-banan jartzen dituzte landare gramineoen hostoetan. Ondoren, beldarrak hosto horiek elikatzeke erabiliko ditu. Bigarren belaunaldiko

beldarrek negua egoera horretan igarotzen dute.

Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen dira eta elikatzeari ekiten diote krisalida eratu arte. Krisalida kremasterren bidez zintzilikatzen da elikadura-landareetako zurtoin edo adarretara. Bestalde, berde argiak edo oliba-kolorekoak dira.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua* eta *Poa pratensis*), baita arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*) eta garagarra (*Hordeum vulgare*) ere.

HABITATA: izenak adierazten duen bezala, mendiko zona harritsuak oso gogoko ditu, baita basoetako soilguneak ere, betiere itsas mailatik 2.400 metrora baino baldin badaude.

BANAKETA: ia Europa guztian banatzen da, iparraldetik gutxi gorabehera 68º-raino. Errusian, Asia Txikian, Sirian, Iranen eta Asiaren Erdian banatzen da. Himalaiaren mendileroraino irits daiteke. Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko eta Aljeria) ikus daiteke. Euskal Herrian espezie ugaria da eta lurralde guztietan aurkitzen da.

TXIMELETA BAKANALEA (*Lopinga achine*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta bakanaleak dimorfismo sexual txikia du.

Arren kasuan, hegoen goiko aldea marroi grisaxka argia da. Bi hegoetan ozelo azpimarjinalak agertzen dira eraztun horiekin (bost aurreko hegoetan eta hiru atzekoetan). Emeak argiagoak dira eta ozeloak arrenak baino handiagoak dira. Bi sexuetan hegoen beheko aldea antzekoa da. Disko osteko gerriko bihurria du eta beix argia da aurreko hegoen kasuan; atzekoen kasuan, berriz, zurixka. Horren atzetik zenbait ozelo beltz daude eraztun horiz hornituak. Gainera, gehienek, begi-nini zuria dute. Ertzaren aurrean bi hegoek lerro bikoitza dute eta beix argia da.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 27 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 45 eta 54 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezie honek belaunaldi bakarra du urtean eta, gainera, oso laburra da. Ildo horri jarraiki, indibiduo helduak bakarrik uztailean ikusiko ditugu hegan. Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landare gramineoetako hostoetan eta, ondoren, beldarrak landare horiek berak elikatzeke erabiliko ditu. Negua beldar-egoeran igarotzen dute.

Udaberria iristen denean, lozorrotik esnatzen dira eta elikatzeari ekiten diote krisalida eratu arte. Krisalida elikadura-landarearen adarretik edo zurtoinetik zintzilikatzen da kremasterren bidez.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua* eta *Poa pratensis*), baita albitz-belarra (*Brachypodium spp*), garia (*Triticum monococcum*) eta Carex generoko ihiak ere.

HABITATA: baso mistoetako eta hostogalkorretako zona iluntsuetan bizi da, behemaitatik (300 metro inguru) 2.000 metrora.

BANAKETA: Europa guztian banatzen da Baltikoko herrialdeetara, Balkanetaraino, Errusiaraino eta Asiaren iparralderaino.

Iberiar penintsula espezie puntuala da eta bakarrik Picos de European eta Arabako Sierra Salvadan aurki daiteke. Euskal Herrian oso espezie bitxia da eta bakarrik Urduñako portuan eta Sierra Salvadan (Araba) ikusi da.

INES ERDI DOLUZKO TXIMELETA (*Melanargia ines*)

NOLA EZAGUTU? Ines erdi doluzko tximeleta kez du dimorfismo sexualik eta hegoen koloreari, itxurari eta tamainari erreparaturaz, erdi doluzko tximeleta herdoiltsuaren antzekoa da. Hala ere, ozeloak eta marrazki beltzak nabarmenagoak ditu.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea zuria da eta orban beltz oso biziak ditu sakabanatuak. Espezie hau banda zabal beltzak bereizten du. Aurreko hegoen beheko aldea zeharkatzen du. Atzeko hegoen beheko aldea zuria da eta beltzez inguratuta zainak ditu. Oso ozelo nabarmenak ditu. Ozeloek begi-nini urdin irtenak dituzte.

TAMAINA: aurreko hegoek 23 eta 25 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 48 eta 54 mm bitartean aldatzen da. BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik eta ekainean.

Eguneko tximeleta den neurrian, aparteko aktibitatea du eguerdian, egunak beroak eta eguzkitsuak direnean. Emeek arrautzak landare gramineetako hostoetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak hosto horiek elikatzeke erabiliko ditu. Negua igarotzeko larba txiki-txikiak dira, jaio bezain pronto hibernatzen hasten baitira. Udaberria iristen denean, berriz ekiten diote elikatzeari eta krisalidak eratzten dituzte.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, hala nola larre-olo faltsua (*Brachypodium spp*) eta larre-oloa (*Bromus spp*).

HABITATA: mendi-mazela harritsuetan bizi da, betiere larreak badaude. Normalean zona menditsuak dira eta 700 metrotik 1.500 metrora aurkitzen dira. Hala ere, zenbait tokitan, hala nola Marokoko Atlas Handian 2.300 metrora irits daiteke.

BANAKETA: Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria eta Tunez) eta iberiar penintsulan banantzen da; bertan populazio txiki eta sakabanatuak bizi da.

Euskal Herriak bakarrik Arabaren hegoaldeko (Arabako Errioxa) eta Nafarroako toki zehatzetan aurkitzen da.

IPARRALDEKO ERDI DOLUZKO TXIMELETA (*Melanargia lachensis*)

NOLA EZAGUTU? Zenbait entomologoren iritziz, iparraldeko erdi doluzko tximeleta iparraldeko erdi doluzkoaren subespezia da. Hala ere, gehienek espezietzat jotzen dute.

Iparraldeko erdi doluzkoaren oso antzekoa da. Hau handiagoa da. Bi sexuetan hegoen goiko aldeko orbanen erreparaturaz, iparraldeko erdi doluzkoak baino estuagoak ditu, bereziki, oinarrian eta zona diskalean. Halaber, aurreko hegoetako gelaxkaren orbana ziri moduan amaitzen da. Atzeko hegoen beheko aldea zuria edo zuri horixka da eta marrazki lausotuak ditu sakabanatuta. Emeak arrak baino handiagoak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 25 eta 28 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 46 eta 58 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak uztailan eta abuztuan hegan ikus daitezke.

Eguneko tximeleta den neurrian, aparteko aktibitatea du eguerdian egunak beroak eta eguzkitsuak direnean. Emeek arrautzak landare gramineoen hostoetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Negua oso larba txikien egoeran igarotzen dute, jaio bezain pronto hibernatzen hasten baitira. Udaberria iristean berriz hasten dira elikatzen, baina oraingoan gauez egiten dute etsaietatik, nagusiki, hegazti paseri-

formeetatik, babesteko. Egunez landareen sustraian artean ezkutatuta

daude.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki poa (*Poa pratensis*), pleutza (*Phleum pratense*), garia (*Triticum sativum*), beluzea (*Holcus mollis*) eta larre-olao (*Brachypodium spp.*).

HABITATA: toki lehorretan bizi da, hain zuzen ere, gramineoak ugariak diren tokietan, itsas mailatik 1.500 metroraino.

BANAKETA: iberiar penintsula guztian banatzen da, kantabriar erlaitzean eta Pirinioetan izan ezik. Frantziaren hego mendebalderaino iristen da. Euskal Herrian bakarrik Araban eta Nafarroan aurkitzen da

MENDIKO ERDI DOLUZKO TXIMELETA (*Melanargia russiae*)

NOLA EZAGUTU? Mendiko erdi doluzko tximeletak dimorfismo sexual arina du. Arren eta emeen arteko desberdintasuna ondorengoan datza: emeak arrak baino pixka bat handiagoak direla eta aurreko nahiz atzeko hegoen muturra beheko aldean horia dela.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea zuria da eta bi hegoen oinarrian orban beltz sendoak ditu sakabanatuta. Aurrekoetan lerro fin eta okerrak gelaxka zeharkatzen du eta muturraren azpian ozelo txiki-txiki eta beltza ikus daiteke. Atzeko hegoetan hiru edo lau ozelo txiki-txiki ditu disko ostean.

Atzeko hegoen beheko aldea zuri horixka da eta marrazkiak beltzen inguratuak ditu sakabanatuak.

TAMAINA: aurreko hegoek 26 eta 30 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 46 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailan eta abuztuan.

Eguneko tximeletak diren heinean, aparteko aktibitatea dute eguerdian egunak beroak eta eguzkitsuak direnean.

Emeek arrautzak landare gramineoen hostoetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatzeke erabiliko ditu.

Larba txiki-txikiak izanda pasatzen dute negua, jaio bezain pronto hibernatzen hasten baitira. Udaberria iristean berriz elikatzen

hasten dira, baina oraingoan gauez egiten dute, etsaietatik, bereziki, hegazti paseriformeetatik babesteko. Egunez landareen sustraian ezkutatzen dira.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki poa (*Poa annua*) eta larre-olo faltsua (*Brachypodium spp.*).

HABITATA: zona lehor eta harritsueta bizi da, baita lursail menditsu eta malkartsuetan ere, 500 metrotik 1.500 metroraino.

BANAKETA: iberiar peninsularen erdialdean eta iparraldean banatzen da, kantabriar itsasertzean izan ezik. Halaber, Frantziaren hego mendebaldean, Italiaren erdi eta hegoaldean, Sizilian, Albanian, Balkanetan, Errusiaren hegoaldean eta Siberiaren mendebaldean banatzen da.

IPARRALDEKO ERDI DOLUZKO TXIMELETA (*Melanargia galathea*)

NOLA EZAGUTU? Iparraldeko erdi doluzko tximeletak hegoetan orban zurien eta beltzen banaketa oso aldakorra du indibiduo batzuetatik besteetara, bereziki, emeen kasuan. Bestalde, emeak arrak baino handiagoak dira. Horregatik, tokiaren arabera, forma ugari deskribatu dira. Bi sexuetan hegoen goiko aldeak diseinu ikusgarria du kolore zuriz eta beltzez eta ajedrezeko taularen itxura du. Gure basoetan *Melanargia* generoko bost espezie bizi dira eta iparraldeko erdi doluzkoak ditu hego beltzek.

Atzeko hegoen beheko aldeak hondo zuri edo horixka du eta banda azpimarjinal etena agertzen da. Ozeloak ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 23 eta 26 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 46 eta 54 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: iparraldeko erdi doluzko tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak uztailan eta abuztuan hegan ikus daitezke.

Eguneko tximeleta den heinean, oso aktiboa da eguerdian egunak beroak eta eguzkitsuak direnean.

Emeek arrautzak landare gramineoen hostoetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarren kolorea aldakorra da. Batzuk gris arrexkak diren bitartean, besteak berdeak dira eta buru marroia dute.

Beldarrek negua larba-egoeran igarotzen dute. Oso txi-

kiak dira, jaio bezain pronto hibernatzen hasten baitira. Udaberria iristen denean, elikatzeari berriz ekiten diote, baina oraingoan gauez egiten dute etsaietatik, batez ere, hegazti paseriformeetatik babesteko. Egunez ezkutuan diraute landareen sustraian artean.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, poa (*Poa pratensis*), larre-olao (*Bromus sp.*), alka-belarra (*Dactylis glomerata*) eta arrauka (*Festuca annua* eta *Festuca ovina*).

HABITATA: larre irekietan bizi da, hain zuzen ere, landaretza ugaria den tokietan, itsas mailatik 1.800 metroraino.

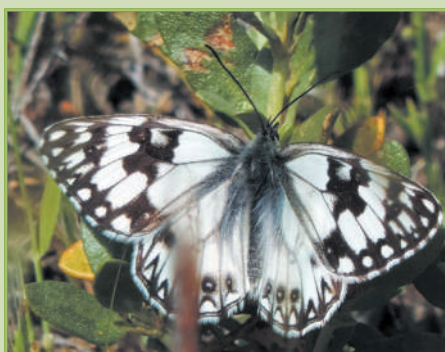
BANAKETA: Europaren hegoaldean eta erdialdean banatzen da Ingalaterraren hegoalderaino. Halaber, Errusiaren hegoaldetik zabaltzen da Kaukasoraino, Iranen iparralderaino, Uralen hegoalderaino eta Asia Txikiraino.

Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da

ERDI DOLUZKO TXIMELETA HERDOILTSUA (*Melanargia occitanica*)

NOLA EZAGUTU? Erdi doluzko tximeleta herdoiltsuak ia ez du dimorfismo sexualik. Arrak eta emeak antzekoak dira. Emeen kasuan ñabardura marroia arretan baino biziagoa da. Bi sexueta hegoen goiko aldea zuria da eta orban beltz oso biziak ditu saka-banatuak. Ildo horri jarraiki, generoa bereizten duen ajedrez-marrazkia du. Halaber, bi ozelo subapikal urdin ditu. Aurreko hegoetako disko-gelaxka gerriko ilun eta zabalera aldakorrekoak zeharkatzen du. Bien bitartean, atzeko hegoetan disko osteko bost ozelo agertzen dira eta begi-nini urdina dute. Aurreko hegoen beheko aldeak gelaxka zuri ugari ditu. Muturra marroia da eta bi ozelo subapikal txiki agertzen dira. Horiek begi-nini urdina dute. Aitzeko hegoei dagokienez, zainak marroiz inguratuak dituzte. Halaber, disko osteko zonan bost ozelo agertzen dira begi-nini urdinekin.

TAMAINA: aurreko hegoek 25 eta 28 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 45 eta 55 mm bitartean aldatzen da. **BIOLOGIA:** tximeleta honek belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik abuztura bitartean. Eguneko tximeleta den neurrian, eguerdian aktibitate handia du, batez ere, egunak beroak eta eguzkitsuak direnean. Emeak arrautzak landare gramineetako hostoetan jartzen dituzte. Ondoren, landare horiek beldarrak elikatzeke erabiliko ditu.

Larba txiki-txikiak direla pasatzen dute negua, jaio bezain pronto hibernatzen hasten baitira. Udaberria iristen denean, berriz elikatzen hasten dira eta krisalidak eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, hala nola larre-olo faltsua (*Brachypodium sylvaticum*), alka-belarra (*Dactylis glomerata*) eta askiluzea (*Cynodon dactylon*).

HABITATA: mendiko lursail lehorretan eta abariztietan bizi da, itsas mailatik 1.600 metroraino.

BANAKETA: honako tokietan aurki daiteke banatuta: Afrikaren iparraldean (Maroko eta Aljeria), iberiar penintsulan eta Frantziaren hegoaldean, Italiaren iparraldean eta Korsikan.

Euskal Herrian espezie urria da eta bakarrik Araban eta Nafarroan aurki daiteke.

BANDA KURBOKO TXIMELETA (*Hipparchia fagi*)

NOLA EZAGUTU? Kanpoko ezaugarri morfologikoei erreparatuz, oso zaila da banda kurboko tximeleta eta banda belaunduko tximeleta (*Hipparchia alcyone*) bereiztea; ildo horri jarraiki, bereizteko erabiltzen diren ezaugarriak oso aldakorak dira indibiduo batetik bestera, beraz, barne-azterketa egin behar da. Bi sexueta hegoen goiko aldea marroi grisaxka oso iluna edo beltz marroixka da. Disko-gerriko zuri grisaxka du, baita ozelo txikiak ere. Hegoen beheko aldea goiko aldearen antzekoa da. Halaber, beltz marroixka da eta disko osteko gerriko zuriak ditu. Emeak arrak baino handiagoak dira eta hegoetan disko osteko gerrikoak zuriagoak dira. Sarritan, aurreko hegoen muturretik hurbil tonu horixka dute.

TAMAINA: aurreko hegoek 33 eta 38 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 58 eta 62 mm bitartean aldatzen da. **BIOLOGIA:** tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta

abuztuan. Emeak arrautzak landare gramineoetako hostoetan jartzen dituzte eta, ondoren, beldarrak hosto horiek berak elikatzeke erabiliko ditu.

Negua lurzoruko orbelaren artean larba-egoeran pasatzen dute ezkutatuta. Udaberria iristen denean, berriz elikatzen dira, baina oraingoz gauez egiten dute, etsaietatik, nagusiki, hegazti paseriformeetatik babesteko. Egunez landareen sus-

traien artean ezkutatuta daude. Krisalidak eratzen dituztenean, elikadura-landarearen oinetan edo harri hurbiletan egiten dute.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, landare gramineoak jaten dituzte, hala nola poa (*Poa annua*), larre-olo faltsua (*Brachypodium sylvaticum*), beluzea (*Holcus lanatus* eta *Holcus mollis*) eta arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*).

HABITATA: mendi-mazela harritsuetan bizi da. Habitat horietan landare gutxi dago eta hurbil baso hostogalkorrak agertzen dira. Zurtoinetan pausatu eta mimetizatu egiten da. Habitat horiek guztiak itsas mailatik 1.300 metroraino aurkitzen dira.

BANAKETA: iberiar penintsularen iparraldean banatzen da; Europaren erdialdetik eta hegoaldeetik gutxi gorabehera iparraldeko 52º-raino hedatzen da. Ugaria da Bulgarian, Grezian, Balkanetan eta Errusiaren hegoaldean. Euskal Herrian espezie urria da, baina lurralde guztietan agertzen da.

BANDA BELAUNDUKO TXIMELETA

(*Hipparchia alcyone*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta belaundua banda kurboko tximeletaren antzekoa da eta indibiduo helduek oso ezaugarri aldakorrek dituzte.

Bi sexuetan hegoen goiko aldea marroi grisaxka oso iluna edo beltz arrexka da; disko osteko bandaren atzeko ertza, berriz, zuria edo horixka da atzeko hegoetan. Normalean, belaunduna izan ohi da.

Hegoen beheko aldea goiko aldearen antzekoa da. Halaber, beltz arrexka da. Atzeko hegoetan ezkata beltzez osatutako tanto txikiak agertzen dira.

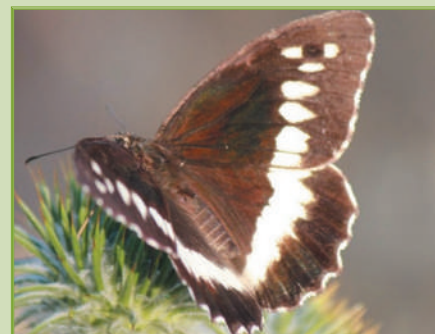
TAMAINA: aurreko hegoek 26 eta 30 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 54 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailan eta abuztuan.

Zenbait arrekin estali ondoren, emeek arrautzak landareetako hostoetan jartzen dituzte. Landareak, nagusiki, gramineoak dira eta, ondoren, beldarrak elikatzeke erabiliko ditu.

Larba-egoeran igarotzen dute negua.

Udaberria hasten denean, berriz elikatzen hasten dira, baina oraingoan gauez egiten dute etsaietatik, nagusiki, hegazti paseriformetatik babesteko. Egunez landareen

artean ezkututzen dira. Krisalidak lurpean eratzen dituzte, lurra biguna bada. Bestela, harrien azpialdeak erabiltzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrek, nagusiki, landare gramineoak jaten dituzte, hala nola poa (*Poa annua* eta *Poa pratensis*), beluzea (*Holcus lanatus* eta *Holcus mollis*), arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca eliator*), mugita (*Arrhenantherum eliatius*)

eta larre-oloa (*Bromus* spp).

HABITATA: mendi-mazela harritsuetan bizi da, hain zuzen ere, landaretza urria den tokietan. Gainera, baso hostogalkorrek egongo dira hurbil. Horiek guztiak itsas mailatik 1.900 metroraingoraino aurkitzen dira.

BANAKETA: Europaren iparraldean eta mendebaldean banatzen da, baita Iberiar penintsula gehienera ere. Pirinio eta Alpeetan zehar iparraldetik Lituaniaraino eta Norvegiaren hegoalderaino hedatzen da. Ekialdetik, berriz, Austriaraino eta Alpeen ekialderaino iristen da. Halaber, Afrikaren iparraldean (Maroko) banatzen da. Euskal Herrian espezie arrunta da eta oso sakabanatuta dago Araban eta Nafarroan. Bizkaian eta Gipuzkoan, berriz, urriagoa da.

TXIMELETA SATIRO ARRUNTA

(*Hipparchia semele*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta satiro arruntak dimorfismo sexual nabarmena du. Ildo horri jarraiki, emeak arrak baino handiagoak dira.

Arren kasuan, aurreko hegoen goiko alde amarroi iluna da eta androkonía nabarmena du. Horrek aurreko hegoen erdiko zaina inguratzen du. Halaber, bi hegoetan gerriko marroi horixka agertzen da. Aurreko hegoetan ozelo beltz txikiak agertzen dira, atzekoetan, berriz, bakarrik agertzen dira.

Emeen kasuan, hegoen goiko aldea arretan baino argiagoa da. Orban horiak hedatuagoak daude eta aurreko hegoetan disko osteko ozeloak handiagoak dira eta beginini zuria dute.

Arretan hegoen beheko aldea emeen antzekoa da. Crema horixka da eta aurreko hegoetan bi ozelo ditu. Atzeko hegoen kolorea kriptiko jaspeztatuko gris argia eta gris iluna da.

TAMAINA: aurreko hegoek 21 eta 25 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 50 eta 60 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta honek belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailetik irailera bitartean. Tximeletak oso gustuko du hegan egitea. Hala ere, luzaroan dirau eguzkitan pausatua eta mime-

tizatua kolorazio kriptikoari esker. Emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak belarretan edo adar lehorrretan, horiek landareen muluetatik hurbil badaude eta, nagusiki, gramineoak badira, ondoren, belarrak elikatzeke erabiliko baititu.

Bigarren muda izan ostean, negua beldar-egoeran igarotzen dute eta elikaduralandarearen oinarrian

babesten dira. Neguko egun eguzkitsuetan hibernatzeaz utz dezake eta pixkana-pixkana elika daiteke.

Udaberria iristen denean, jarduera oso-osorik berreskuratzen dute eta elikadura biziko aldia igaro ostean, krisalida eratzen dute lurpean. Horretarako, zeta-kapulua egiten dute.

ELIKADURA: beldarrak, nagusiki, landare gramineoak jaten ditu, hala nola Poa (*Poa annua*), arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*), mugita (*Arrhenantherum eliatius*), larre-olo faltsua (*Brachipodium sylvaticum*), estipa (*Stipa offneri*) eta askiluzea (*Agropyron repens*).

HABITATA: mendi-mazeletan eta espazio ireki harritsuetan bizi da, baita basoen soilguneetan, lugo-rietan eta hariztietan nahiz artadietan ere, itsas mailatik 2.000 metroraingoraino.

BANAKETA: Europaren erdialdean eta hegoaldean banatzen da eta Eskandinaviaren hegoalderaino eta Finlandiaraino irits daiteke, baita Balkanetaraino eta Errusiaren hegoalderaino ere. Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan oso zabalduta dago.

TXIMELETA SATIRO BELTZARANA (*Hipparchia statilinus*)

NOLA EZAGUTU? Tximeleta satiro beltzaranak aldakortasun handia du indibiduo batzuetatik besteetara. Are gehiago, tamaina ere desberdina da. Halaber, dimorfismo sexual arina du. Tximeletak hegoaren goiko aldea marroi oso iluna du, ia beltza. Dena den, disko osteko zona pixka bat argiagoa da eta bi ozelo beltz ditu. Aurreko hegoetan bi tanto zuri ikus daitezke. Emeen kasuan handiagoak dira eta hobe definituak daude.

Arren kasuan, hegoen beheko aldea emeen antzekoa da. Gris iluna da eta disko osteko zona pixka bat argiagoa da. Aurreko hegoetan tanto beltz bereizgarria du zuriz inguratuta.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 23 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 50 eta 56 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan. Emeak zenbait arrekin estaltzen dira eta arrautzak landare gramineoen muluetatik hurbil aurkitzen diren adar lehorretan jartzen dituzte. Multzo bakoitzean 500 arrautza inguru jartzen dute. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeke erabiliko ditu.

Negua beldar-egoeran igarotzen dute eta elikadura-landareko oinarriko adarren artean babesten dira.

Beldarrek atsedenal-di-garaia igarotzen dute elikatzen hasi baino lehen.

Udaberria iristen denean, jarduera oso-osorik berreskuratzen du eta biziki elikatu ostean, krisalida lurpean jartzen dute. Hala ere, generoko beste espezieek (hala nola satiro

arruntak) egindakoaren aldean, ez du zeta-kapulua egiten.

ELIKADURA: beldarrak landare gramineoak jaten ditu, nagusiki, Poa (*Poa annua*), baina baita arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*), estipa (*Stipa offneri*), albitzbelarra (*Brachypodium spp*), alka-belarra (*Dactylis glomerata*) eta larre-olaa (*Bromus sp*) ere.

HABITATA: espezie honek habitat lehorrak, harritsuak eta eguzkitsuak oso gustukoak ditu. Horregatik, espazio irekietan eta toki xerofiloe-tan bizi da, bertan sastrakak ugariak baitira. Horiek guztiak itsas mailatik 2.500 metroraingain aurkitzen dira.

BANAKETA: Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria eta Tunez) eta iberiar penintsulan banatzen da. Europaren erdialdetik eta hegoalde-tik Asia Txikiraino zabaltzen da. Euskal Herrian espezie arrunta da eta lurralde guztietan aurki daiteke.

FIDIA TXIMELETA (*Hipparchia fidia*)

NOLA EZAGUTU? Fidia tximeletak dimorfismo sexual arina du. Bi sexuetan hegoen goiko aldea tximeleta satiro beltzaranaren antzekoa da. Marroi oso iluna da, ia beltza, eta disko osteko zona argiagoa da Bio zelo beltz eta bi tanto zuri ditu.

Arren kasuan hegoen beheko aldea emeen antzekoa da. Gris argi eta marroia da eta bi hegoetan sigi-saga lerro eta marrazki ilunak ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 28 eta 31 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 48 eta 58 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan. Iberiar penintsularen hegoaldean bizi diren indibiduoak urriaren amaiera arte ikus daitezke hegan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak adar lehorren edo azal egurkaren azpiko aldean, elikadura-landaretik hurbil. Larbak mailakatuta jaiotzen dira abuztuan eta irailean eta negua beldar-egoeran igarotzen dute. Elikadura-landarearen oinarrian dauden adarretan babesten dira.

Udaberria iristen denean, jarduera oso-osorik berreskuratzen dute eta biziki elikatu ostean, lurpean krisalida eratzen dute. Elikatzeko, gauez lerrokatu egiten dira. Hala, etsaietatik babesten dira.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua*), baina baita alka-belarra (*Dactylis glomerata*), larre-olo faltsua (*Brachypodium spp*) edo artatxiki basatia (*Milium multiflorum*) ere.

HABITATA: satiro beltzarana bezala, fidia tximeleta ugarria da habitat lehor eta harritsuetan. Horregatik, hegan ikus daiteke mendi-mazela harritsu eta eguzkitsuetan, hain zuzen ere, landaretza urria den tokietan (hezetasuna saihesten baitu). Habitat horiek gutxi gorabehera 300 metrotik 2.200 metroraingain aurkitzen dira.

BANAKETA: banaketa-eremua oso mugatua dago: Afrikaren iparraldean (Maroko, Aljeria eta Tunez), iberiar penintsulan, Frantziaren hegoaldean eta Italiaren iparraldean.

Euskal Herrian ez dago oso hedatua eta urria da. Bakarrik Araban eta Nafarroan ikus daiteke.

TXIMELETA SATIRO BELTZA (*Satyrus actea*)

NOLA EZAGUTU? Satiro beltzaren indibiduoek aldakortasun handia ageri dute elkarren artean. Izan ere, tokiko arraza ugari ditu. Halaber, dimorfismo sexual nabarmena du. Arren kasuan, aurreko hegoen goiko aldea beltza edo marroi oso iluna da eta ozelo txiki-txikiak ditu begi-nini zuriz hornituak goiko muturretik hurbil. Emeen kasuan, beltza da ere, baina bi hegoen oinarrian eta zona diskalean marroi iluna da. Aurreko hegoetan gerriko argiakoak jarraitzen du. Emeak arrak baino pixka bat handiagoak dira.

Arren kasuan, hegoen beheko aldea marroi iluna da eta aurreko hegoetan ozelo bat du begi-nini zuriz hornituta. Atzeko hegoetan, berriz, bi gerriko fin gris agertzen dira. Emeen kasuan marroi grisaxka argia da eta aurreko hegoetan bi ozelo ditu. Atzekoetan, berriz, disko osteko gerriko zuri grisaxka agertzen da.

TAMAINA: aurreko hegoek 24 eta 28 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 44 eta 50 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegana ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen artean. Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Bestalde, beldarrak hibernatzaileak dira eta hamar hilabete inguru diraute egoera horretan krisalida eratzen dutenera arte.

ELIKADURA: beldarrekin landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua*), baina baita alka-belarra (*Dactylis glomerata*) eta larre-oloa (*Bromus spp*), larre-olo faltsua (*Brachypodium spp*) eta arrauka (*Festuca ovina* eta

Festuca arundinacea) ere.

HABITATA: habitat lehorrak eta harritsuetan bizi da, hain zuzen ere, landaretza urria den tokietan. Halaber, ezkametzak, karduak eta gramineoak dauden lursailetan agertzen da. Horiek guztiak gutxi gorabehera 300 metrotik 1.800 metroraino agertzen dira. Hala ere, zenbait zonatan 3.000 metroraino irits daitezke.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da. Iberiar penintsulan, Frantzia, Italiaren iparraldean, Asia Txikian, Sirian eta Iranen aurki daiteke.

Euskal Herrian sarritan aurki daiteke Araban eta Nafarroan. Bizkaian eta Gipuzkoan, berriz, urriagoa da.

OZELO URDINETAKO TXIMELETA (*Minois dryas*)

NOLA EZAGUTU? Ozelo urdineta tximeleta beltzak dimorfismo sexuala du.

Arren kasuan, aurreko hegoen goiko aldea arre oso iluna da, ia beltza, eta hiru tantotxo zuri ditu. Tantotxoak beltzez inguratuta daude. Hala ere, zenbait indibiduoak ozeloak ditu begi-nini urdinarekin. Atzeko hegoen kanpoko ertza oxkarratua da.

Bestalde, emeen kasuan, atzeko hegoen ertza sakonki izurtua dago. Hegoen goiko aldea arretan baino arre argiagoa da eta ozeloak handiagoak dira. Halaber, atzeko hegoen beheko aldea arre argiagoa da eta aurreko hegoen beheko aldeak disko osteko puntu zuriak ditu beltzez inguratuta, hori guztia arretan gertatzen den bezala.

TAMAINA: aurreko hegoek 27 eta 29 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 46 eta 54 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegana ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen artean.

Ondoren, beldarrak landare horiek elikatzeko erabiliko ditu. Bestalde, beldarrak hibernatzaileak dira. Udaberria iristen denean, berriz elikatzeko hasten dira eta krisalidak eratzen dituzte.

ELIKADURA: beldarrak landare gramineoak jaten ditu, nagusiki, Poa (*Poa annua*), baina baita

alka-belarra (*Dactylis glomerata*), larre-oloa (*Bromus spp*), larre-olo faltsua (*Brachypodium spp*) eta arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca arundinacea*) ere.

HABITATA: mendi-mazela belarkaretan edo baso soiletan bizi da, gutxi gorabehera 100 metrotik 900 metroraino.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da. Iberiar penintsulan kantabriar mendilerroaren gerriko txiki bat hartzen du, baita Pirinioak ere. Europaren erditik hedatzen da, baita Asiaren erditik ere eta Japoniaraino iristen da.

Euskal Herrian ez da oso espezie arrunta eta bakarrik Bizkaian, Gipuzkoan eta Nafarroaren iparraldean agertzen da.

ERREGE-TXIMELETA (*Brintesia circe*)

NOLA EZAGUTU? Errege-tximeleta oso handia da eta ez du dimorfismo sexualik. Bi sexuetan hegoen goiko alde beltza da eta aurreko hegoetan ozelo beltza du muturrean. Gainera, bi hegoak zeharkatzen disko osteko gerriko zuri zabala ikus daiteke.

Hegoen beheko alde goikoaren antzekoa da eta gerriko argiak zeharkatzen du. Bere kolore kriptikoei esker, atsedenean dagoe-nean eta hegoak tolestuak dituenen ohar-kabeen pasatzen da.

TAMAINA: aurreko hegoek 33 eta 36 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 60 eta 75 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek arrautzak banan-banan jartzen dituzte landareetako hostoen artean eta, ondoren, landare horiek berak beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarrak hibernatzaileak dira. Udaberria iristen denean, berriz hasten da elikatzen eta krisalidak eratzen ditu.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa pratensis*) eta, neurri txikiagoan, larre-olao (*Bromus spp.*), arrauka (*Festuca ovina* eta *Festuca pratensis*) eta *Lolium perenne*.

HABITATA: baso hostogalkorretako soilguneetan, zelai

loretsuetan eta baso-bideetan bizi da. Eguerdian harrietan eta zurtoinetan pausatzen dira. Itsas mailatik 1.400-1.500 metro-raino aurki daiteke.

BANAKETA: banaketa-eremua oso zabala da. Europaren erdialdean eta hegoaldean aurki daiteke iparraldetik 50º-raino.

Ia iberiar penintsula osoan, Frantzia eta Europaren erdi eta hegoaldean aurkitzen da eta Kaukasoraino, Asia Txikiraino, Iraneraino eta Himalaiako mendilerroetaraino iristen da. Euskal Herrian espezia arrunta da eta lurralde guztietan aurki daiteke.

PRUNERREKO EREBIA TXIMELETA (*Erebia meolans*)

NOLA EZAGUTU? Punnereko erebia tximeletak ia ez du dimorfismo sexualik. Arren kasuan, hegoen goiko alde marroi oso iluna da, ia beltza. Aurrekoetan begi-nini zuriko bi edo hiru ozelo nabarmentzen dira eta disko osteko banda gorria du. Atzekoek, berriz, lau ozelo dituzte eta begi-nini zuriak agertzen dira. Arren aldean, emeek aurreko hegoetan bost ozelo dituzte eta, gainera, handiagoak dira.

Hegoen beheko alde bi hegoetan oso iluna da. Alderdi hori krisalidatik atera berri diren indibiduoetan hobeto hautematen da.

TAMAINA: aurreko hegoek 19 eta 21 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 38 eta 48 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean, baina oso luzea da. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik abuztura bitartean.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen artean eta, ondoren, landare horiek beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarrak hibernatzaileak dira. Negua lozorroan igarotzen dute elikadura-gramineotako sustraian artean. Udaberria hasten denean, berriz ekiten diote elikatze-proze-

suari eta krisalida eratzen da.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua*), baita arrauka (*Festuca arundinacea* eta *Festuca pratensis*) eta bestelako gramineoak ere.

HABITATA: larretan eta mendi-mazela harritsuetan bizi da, bertan gramineoak ugariak baitira. Habitat horiek guztiak 600 metrotik 2.500 metroraino aurkitzen dira.

BANAKETA: iberiar penintsularen iparraldeko erdian bakarrik banatzen da, baita Frantzia eta Italia ere.

Euskal Herrian nahiko espezia arrunta da eta lurralde guztietan agertzen da.

ORBAN ARREETAKO TXIMELETA (*Arethusana arethusa*)

NOLA EZAGUTU? Orban arreeta tximeletak dimorfismo sexual arina du.

Arren kasuan, hegoen goiko alde arre iluna da eta bi hegoak zeharkatzen disko osteko banda laranja du. Aurreko hegoetan ozelo apikal beltza du. Emeen kasuan, hegoen goiko alde oso antzekoa da, baina arre argiagoa da, baita handiagoa ere.

Bestalde, hegoen beheko alde antzekoa da bi sexuetan. Aurreko hegoak marroi horixkak dira; atzekoak, berriz, marroi grisaxkak eta erditik gerriko zuriak zeharkatzen ditu.

TAMAINA: aurreko hegoek 22 eta 24 milimetro neurtzen dituzte eta hego-luzera 44 eta 50 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeletak belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen artean. Ondoren, landare horiek berak beldarrak elikatzeke erabiliko ditu. Beldarrak hibernatzaileak dira. Udaberria iristen denean, berriz elikatzen dira eta krisalidak eratzen dituzte. Krisalidak marroi argiak dira.

Orain dela hamarkada batzuk espezie hau askoz ugariagoa zen.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, alka-belarra (*Dactylis glomerata*), baita

Poa (*Poa annua*), arrauka (*Festuca arundinacea*) eta *Lolium perenne* ere.

HABITATA: larreetan bizi da, belarrak eta sastrakak ugariak badira eta kareharrizko lursailak badira. Horiek guztiak behe-altitudeetan aurkitzen dira: 300 metrotik 1.500 metroraino gutxi gorabehera.

BANAKETA: Afrikaren iparraldean (Marokoko Atlas) banatzen da, baita Europaren erdialdean eta hegoaldean ere. Bertatik Asia Txikiraino, Kaukasoraino eta Iraneraino iristen da.

Europaren hegoaldean oso toki zehatzetan aurkitzen da, Euskal Herrian bezala. Bertan populazioak puntualak dira eta azkeneko hamarkadetan urritzen ari da.

BANDA ZEIHARREKO TXIMELETA (*Chazara briesis*)

NOLA EZAGUTU? Banda zeiharreko tximeletak dimorfismo sexual arina du. Arren kasuan, aurreko hegoen goiko alde marroi oso iluna da eta horietan gerriko zuri-krema zabalak azpimarra daitezke. Gerrikoan disko osteko bi ozelo beltz agertzen dira. Zenbait indibiduotan puntu zuria ikus daiteke erdian.

Bi sexuetan aurreko hegoen beheko alde zuri grisaxka da, baina arren kasuan atzeko hegoen atzealdeak marrazki nabarmenak ditu. Emeen kasuan marrazki horiek lausotuak daude.

TAMAINA: aurreko hegoek 21 eta 30 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 45 eta 56 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezie honek belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak landareetako hostoen artean eta, ondoren, beldarrak landare horiek berak erabiliko ditu elikatzeke. Beldarrak hibernatzaileak dira. Negua lozorroan igarotzen dute elikadura-gramineoen sustraian. Udaberria iristen denean, berriz ere elikadura-prozesuari ekiten diote eta krisalida eratzen dute.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa annua* eta *Poa pratensis*); hala ere, Lolium perenne kontsumi dezakete.

HABITATA: toki harritsu, lehor eta kareharrizkoetan bizi da. Habitat horietan landaretza urria izan ohi da. Itsas mailatik 1.800 metroraino aurki daiteke.

BANAKETA: banaketa-eremuak toki hauek ditu: Afrikaren iparraldean (Maroko, Tunez eta Aljeria), iberiar penintsularen ekialdea eta Frantziaren hegoaldea. Europaren hego eta erdialdetik eta Asiaren mendebaldetik banatzen da Iraneraino eta Altai eta Parir mendietaraino.

Euskal Herrian Arabako lautadan espezie arrunta da, baita Nafarroaren iparraldean eta Gipuzkoaren hegoaldean ere.

EREBIA EURIALE TXIMELETA

(*Erebia euryale*)

NOLA EZAGUTU? *Erebia euria*-le tximeletaren indibiduo batzue-tatik besteetara aldakortasun handia dago eta dimorfismo sexual arina du.

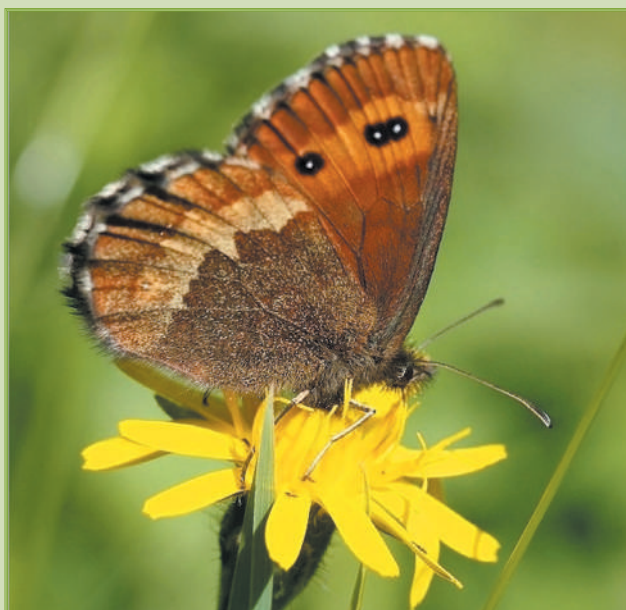
Hegoen goiko aldea marroi oso iluna da, ia beltza, eta disko osteko banda gorri zabalak ditu. Horien barruan ozelo beltz txikiak sartzen dira, baita iletxoak ere eta bi hegoei ajedrez-itxura ematen diete. Emeen hegoak argiagoak dira eta banda horixkak dituzte. Bestalde, hegoen beheko aldea arre gorrixka da eta disko osteko banda argiagoak zeharkatzen du. Bertan ozelo txiki-txikiak ikus daitezke gorriz inguratuak atzeko hegoetan.

Emeen kasuan, atzeko hegoen beheko aldeak disko osteko banda iluna du eta kanpoan zuriz edo horiz inguratuta dago.

TAMAINA: aurreko hegoek 21 eta 23 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 37 eta 48 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: tximeleta honek belaunaldi bakarra du urtean, baina luzea da. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke uztailean eta abuztuan.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte arrautzak

landareetako hostoen artean eta, ondoren, beldarrak landare horiek berak elikatzeko erabiliko ditu. Bestalde, beldarrak hibernatzaileak dira. Negua lozorroan igarotzen dute elikadura-gramineoen sustraien artean. Udaberria iristen denean, elikadura-prozesuari ekiten diote eta krisalida eratzen dute.

Espezie honetako beldar asko krisalida eratu baino lehen, bi neguz hibernatzen aritu dira.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, arrauka (*Festuca ovina*) eta artatxikia (*Milium effesum*).

HABITATA: mendiko basoen soilgune-etan eta larre subalpetarretan bizi da, betiere izei-basoetatik hurbil badaude. Habitat horiek guztiak 900 metrotik 1.500 metroraino bitartean aurkitzen dira.

BANAKETA: Europaren erdialdean eta hegoaldean banatzen da, Kantabriar Mendilerrotik eta Pirinioetatik Alpeetaraino, Karpatoetaraino eta Uraletaraino. Halaber, Asian Balkanetaraino eta Altai mendietaraino iristen da.

Euskal Herrian oso kokatuta dago eta, gainera, urria da. Bakarrik Araban eta Nafarroaren iparraldean aurkitu da.

EREBIA TRIARIA TXIMELETA

(*Erebia triaria*)

NOLA EZAGUTU? *Erebia triaria* tximeletak dimorfismo sexual arina du. Arren kasuan, aurreko hegoen goiko aldea marroi oso iluna da, ia beltza, zenbait indibiduotan. Disko osteko banda gorrixkak zeharkatzen ditu eta barruan bost puntu beltzen ilara agertzen da beginini zuriekin. Atzeko hegoek banda azpimarjinal gorrixka estua dute, hiru edo lau ozelo beltzekin. Indibiduo batzuen kasuan ozelo horiek beginini zuria dute, hau da, tanto beltzaren erdian puntu beltza.

Aurreko hegoen beheko aldea ia beltza da eta disko osteko bandak zeharkatzen ditu, baina kasu honetan ez da hain iluna.

Emeak arrak baino handiagoak dira eta, oro har, pixka bat argiagoak dira.

TAMAINA: aurreko hegoek 23 eta 25 milimetro bitartean neurtzen dituzte eta hegoluzera 37 eta 45 mm bitartean aldatzen da.

BIOLOGIA: espezie honek belaunaldi bakarra du urtean. Indibiduo helduak hegan ikus daitezke maiatzetik uztailean bitartean.

Estali ondoren, emeek banan-banan jartzen dituzte

arrautzak landareetako hostoen artean. Ondoren, landare horiek beldarrak elikatzeko erabiliko ditu. Bestalde, beldarrak hibernatzaileak dira. Negua lozorroan igarotzen dute elikadura-gramineoen sustraien artean. Udaberria iristen denean, berriz ere elikadura-prozesuari ekiten diote eta krisalida eratzen da.

Espezie honetako beldarrak sarritan ondoz ondo bi denboraldi igarotzen ditu hibernatzen. Hori krisalida eratu baino lehen gertatzen da. Krisalida elikadur

alandarearen zurtoinean edo inguruetan sartzen da.

ELIKADURA: beldarrek landare gramineoak jaten dituzte, nagusiki, Poa (*Poa pratensis*) eta, neurri txikiagoan, *Lolium perenne*, *Lolium pratensis* eta *Lolium italicum*.

HABITATA: zelai belarkaretan bizi da, hain zuzen ere, gramineoak ugariak diren horietan, basoen mugetatik hurbil. Habitat horiek 100 metrotik (kantabriar mendietako zenbait zonatan) 2.500 metroraino aurkitu behar dira.

BANAKETA: banaketa-eremuak etenaldiak ditu; ildo horri jarraiki, Sierra Morenatik eta Espainiako hegoaldeetik pasa ostean, mendebaldeko Pirinioetaraino mendiko sistemetan kolonietan sakabanatua aurkitzen da. Halaber, Italian, Austrian, Balkanetan eta Albanian aurki daiteke. *Erebia triaria* *Erebia* generoko espezierik sakabanatuetarikoa da.

Euskal Herrian espezie urria da. Bakarrik Araban eta Nafarroan aurkitu da.

